ULUSLARARASI
HACI BEKTAŞ VELÎ VE TAKİPÇİLERİ
SEMPOZYUMU
BİLDİRİLER KİTABI

(6-8 Kasım 2020'de İnternet üzerinden çevrimiçi yapılmıştır.)

Yayına Hazırlayan:A. Yılmaz Soyyer

TÜRK OCAĞI
YAYINLARI

Yapım: Damla Acar

Grafik-Tasarım: Ceyhun Durmaz

Baskı Yeri-Ayı-Yılı: 2020

Baskı: ŞenYıldız Yayıncılık Hediyelik Eşya ve Tekstil San ve Tic.Ltd.Şti.
Gümüşsuyu caddesi. Dalgıç İş Merkezi No:3 Kat:1 Topkapı-İstanbul
Tel: 0212 483 47 91 / Faks: 0212 483 48 23

Yayın Nu: 30

ISBN: 978-605-9443-46-3

TÜRK OCAĞI YAYINLARI

CUMHURİYET DÖNEMİNDE BEKTAŞÎLİK VE DEDEBABALIK SİSTEMİ

H. Dursun Gümüşoğlu*

Özet:

Dedebabalık, Bektaşiliğin hiyerarşik yapısındaki en üst makamdır. Bu çalışmada; Osmanlı Devleti ve Türkiye Cumhuriyeti döneminde Bektaşiliğin durumu ile Dedebabalığın önemi; Cumhuriyet döneminde tekkelerin kapatılmasının Bektaşiliğe etkisi; Anadolu, Arnavutluk ve Mısır üçgeninde Dedebabalık seçimi uygulamalarının tarihi kaynaklar açısından incelenerek, Osmanlı'dan günümüze bu makamın kronolojik seyri açıklanmaya çalışılmıştır.

Abstract:

Dedebabalık is the highest rank in the hierarchical structure of Bektashism. In this study; the importance of *Dedebabalık* with the status of Bektashism during the Ottoman Empire and the Republic of Turkey; the effect of the closure of *tekkes* in the Turkish Republic period on Bektashism; and the chronological course of this position from the Ottoman Empire to the present according to the practices of the *Dedebaba* election in the triangle of Anatolia, Albania and Egypt, were examined in terms of historical sources, was tried to be explained.

Osmanlı Devleti Döneminde Dedebabalığın Yeri ve Önemi

Osmanlı Devleti, kuruluşundan itibaren Türk dinî hayatının iki temel kurumundan biri olan tekkelere dayanarak gelişme göstermiş, bu bağlamda kendisine faydası olabilecek her kişi ve kurumu koruyup desteklemiştir. İdaresi bakımından vakıflar; mazbut, mülhak ve müstesna vakıflar olmak üzere

* Bektaşî babası, yazar, Türkiye

üç gruba ayrılmaktadır. Bu bağlamda bakıldığında, Hacı Bektaş Tekkesi ise Osmanlı Devleti'ndeki sekiz müstesna vakıftan birisiydi.

Hacı Bektaş Velî Tekkesi'ne yönetim açısından bakıldığında iki yapının varlığı gözlenmektedir. Birincisi devletin resmi ve maddi konularda muhatap kabul ettiği ve mütevellilik görevinde bulunan ve Hacı Bektaş soyundan olduğunu ileri süren Çelebiler idi. Hacıbektaş Kasabası önceleri Dulkadiroğulları Beyliği sınırları içindeyken, 1515 yılında kısmen, 1522 yılında ise tamamıyla Osmanlı İmparatorluğu'na bağlanmıştır. Çelebiler dergâhın muhtemelen bu tarihten önce de mütevellileriydi. Osmanlı topraklarına katılınca eski statüsü devam etti. Diğeri ise, dergâhta ikamet eden, derviş yetiştiren, gelen misafirlere hizmette bulunan, Balım Sultan Erkânnâmesi'ni uygulayan Babagân adı da verilen Bektaşîlerdi.

Bektaşîlikte yola giriş ve yükseliş açısından hiyerarşik bir yapı vardır. Bu yapıda en üst mertebe ise Dedebabalıktır. Bektaşîliğin ruhânî lideri, inanç önderi olan Dedebaba "post-nişîn ve türbedâr" unvanı ile Bektaşîliğin manevî merkezi olan bu Pîrevi'nde otururdu. Dedebaba'nın beraberinde ise tekkenin muhtelif hizmetlerini yapan; Aşevi, Ekmekevi, Mihmanevi, Atevi, Hanbağı, Dedebağı, Balımevi Babaları ve dervişler bulunurdu.

Balım Sultan Erkânnâmesi'ne göre Dedebabalar göreve ilk geldikleri zaman hariç Hacıbektaş kasabasından dışarı çıkmazlardı. Kasabadan çıkmaları ve başka bir yerde yaşamaları hâlinde Dedebabalıktan feragat etmiş, Halifebabalık makamına inmiş olurlardı. Mehmet Ali Hilmî Dedebaba, dergâhtaki bazı huzursuzluklardan dolayı II. Abdülhamit'in de isteği üzerine Şahkulu Sultan Dergâhı'nda hizmetlerine devam etmiştir. Diğer insanlar onu "*Dedebaba*" unvanı ile anmışlarsa da kendisi İstanbul'da bulunduğu süreç içinde bu unvanı kullanmamıştır.[1]

Dedebabalık görevi, bu makama kabul edilmiş kişinin hayatı boyunca devam eder, fakat babadan oğula miras gibi kalmaz. Hakk'a yürümesi hâlinde Halifebabalar kendi aralarından uygun gördükleri bir Halifebabayı, Dedebaba olarak seçerler. Osmanlı döneminde, mutlak bir zorunluluk olmamakla beraber Aşevi Babası potansiyel Dedebaba adayı idi. Bu nedenle, Aşevi Babaları protokolde Dedebabadan sonra gelirdi.

Bedri Noyan Dedebaba konuyla ilgili olarak şunları belirtmektedir: "Dedebabalık, Balım Sultan dervîşi olan Sersem Ali Baba tarafından başlamıştır. İlk Dedebabalar evli kimselerdi. Sonradan Balım Sultan'ın düzenlediği mücerredlik yoluna girmiş olan halifelerden de seçilmişlerdir. Daha sonraki Dedebabalar yine evli kişilerden seçilmişlerdir. Balım Sultan'ın babası da buna örnekti.

---

[1] Turgut Koca Halifebaba ile yapılmış görüşme kayıtlarından.

Türk (İnönü) Ansiklopedisi şöyle diyor: 'Balım Sultan'dan sonra, Kalender Çelebi'nin Kanûnî Süleymân devrinde ikinci bir Babâî isyanı tertiplemesi ve 935'de (1528-1529 M.) öldürülmesi sebebiyle Hacı Bektaş Velî Tekkesi, bir müddet manevî nüfûzunu kaybettiğinden bu zamanda Çelebilik makamına üç yahut iki kişi geçmiştir. Kalender Çelebi'den yirmi üç yıl sonra Hacı Bektaş Velî Tekkesi'nde Çelebilerle beraber bir de 'Dedebaba' görülmektedir. Bu makam Balım Sultan dervîşlerinden Sersem Ali Baba tarafından kurulmuştur.' Aynı ansiklopedide vakıf mütevellîliği Hacıbektaş Çelebilerindedir, fakat yolun başı 'Dedebaba'dır diyor. Artık mütevellilik de kaldırıldığına göre Yol'u Dedebabalar simgeler. Bektaşîliğe girme töreni olan ikrar verme, nasip alma merâsimini ve dervîş elbiseleri giydirme törenini "Baba" ve 'Dedebaba' yapabilir. Fakat mücerred ikrârı ile mücerred babalık törenini yalnız Dedebaba yapabilir. Tüm dergâhların Babalarına icâzeti o verir ve Babaları o atar. Dedebabadan gayri hiçbir kimse 'Hilafet Erkânı' yapamaz, Hilâfetnâme yazıp veremez. Dedebaba uzak yerlerde bulunan ve Halife makamı olarak tanınan yerlerde, Babalar arasında sivrilmiş olan bilgili, iyi ahlâklı uyarıcıları kendisine hâlife (ardıl) seçer ve onlara özel tören ile belgelerini (hilâfetnâmelerini) verir. Bu halifeler de, Dedebaba'ya vekâleten kendi bölgelerindeki dervîşler arasında lâyık olanlara Babalık icâzetnâmesi verebilirler. Böyle bir icâzet verir vermez bunu merkeze bildirmeye mecbûrdurlar. [2]

Tekkelerin Kapatılmasından Sonra Bektaşîlik

Dönemin siyasi nedenlerinden dolayı tekkelerin tümü 1925'te kapatılmak zorunda kalınmıştır. Bektaşîler, tüm ibadet ve ritüellerini evlerinde veya kendi özel mekânlarında uygulayarak kısıtlı imkânlarla inançlarının gereklerini yerine getirmişlerdir.

Bedri Noyan'ın o dönem hakkındaki bazı tespitleri şöyledir: "Dergâhların kapatılışı sırasında son postnişini Salih Dedebaba idi. Kendisi oldukça zeki ve bilgili bir kişiydi. Dergâhtan ayrıldıktan sonra, 1926'da Ankara'da Anadolu Oteli adıyla bir otel işletmeğe başlamıştı. Anadolu Oteli Ömer Lütfi-Sâlih Niyâzî yazılı bir tabelası vardı. Dedebaba'nın bir kısmında âyînler de yaptığı otel, bugünkü Adliye binasının karşısındaki bölgedeydi. Sâlih Niyâzî Dedebaba'nın Nevrûz Ağa ve Bayazıt Ağa adlı iki kardeşi Balya Kazası'nda, Fransızların işletmekte olduğu Karaaydın maden şirketinde memur idiler. Yeğenleri hâlâ Ankara'dadırlar. Kurtuluş Savaşı'nda, Atatürk ilk defa Ankara'ya gelirken, Hacıbektaş'a ve Pîrevi'ne uğradıkları zaman olup Atatürk'e ve Kurtuluş

---

[2] Bedri Noyan Dedebaba, Bütün Yönleri ile Bektaşîlik ve Alevilik, Ardıç Yayınları, Cilt: 1, Temmuz 1998, s. 318-320

Savaşı'na bütün olanakları ile yardım etmiştir.[3] Baki Öz ise konu ile ilgili olarak şunları belirtmiştir:

"Cumhuriyet döneminde Bektaşî Babaları, Atatürk'e ve yeni kurulan cumhuriyete olan saygılarından dolayı tekkelerin kapatılmasına karşı çıkmamışlardı. Kapatma ile ilgili çıkan kanun, dergâhların son şeyhlerinin tekkeler kapatıldıktan sonra da tekkelerinde oturmalarına izin vermekteydi. Dönemin Dedebabası Salih Niyâzi Baba ve Bektaş Baba haricindeki bütün Bektaşî babaları tekkelerinde kaldılar. Salih Niyâzi Baba kapatılma haberini duyduğu zaman sadece *"Bu demektir ki biz bu göreve lâyık değiliz."* demiştir. Dergâhların binalarının kapatılabileceğini ama tasavvufun yaşadığı canlı yerler olan kalplerin kapatılamayacağını belirtmiştir.

Atatürk, "Toplumumuzun hurafeci, ilkel bir kavim olmadığını göstermek" amacıyla tarikat ve tekkeleri kapatmıştır. İzmir gezisi günlerinde Denizli eski milletvekili Bektaşî babalarından Hüseyin Mazlum Baba'nın oğlu Mümtaz Bababalım'ı kabul ederek Bektaşîlik kurumlarını yeni koşullara ve günün gereksinimlerine göre, yeni bir tüzük ile yapılandırılarak canlandırılmasını önerir. Fakat tekkelerin kapatıldığı dönemde Şeyh Sait ayaklanması, Kubilay olayı ve arkasından Hatay meselesinin çıkması, Atatürk'ün sağlığının bozulması, yeni kurulan cumhuriyetin içinde bulunduğu sorunlar yüzünden tekkelerin resmi olarak açılmasını gündeme getirilememiştir."[4]

Şevki Koca, Bektaşîlik ve Bektaşî Dergâhları adlı eserinde konu ile ilgili olarak şunları belirtmektedir: "Bektaşî dergâhlarının kapanması gündemde yok iken Kâzım Karabekir, Kâzım Özalp, Abdülhak Halik Renda Bey'in muhalefetlerine rağmen, İsmet Paşa; 'Ya hep, ya hiç' demiş, bu surette Bektaşî dergâhlarının kapanmasına neden olmuştu. Yalnız, İzmir Tire dergâhında hizmet yapılabilmesi için çıkan özel bir kararname dışında tüm dergâhlar kapatılmıştır. Dergâhların kapatılması sırasında Pîrevi'nde olan mücerred babalar şunlardı:

1. Salih Niyazi Dedebaba
2. Zeynel Baba (Aşevi Babası)
3. Hacı Kerim Baba (Ekmekevi Babası)
4. Muhtar Baba (Mihmanevi Babası)
5. Feyzi Baba (Atevi Babası)
6. Necati Baba (Hanbağı Babası)
7. Arslan Baba (Dedebağı Babası)
8. Japon Hasan Baba (Balımevi Babası)

---

[3] Bedri Noyan Dedebaba, Bütün Yönleri ile Bektaşîlik ve Alevilik, Ardıç Yayınları, Cilt: 1, Temmuz 1998, s. 340.

[4] Öz, Baki (2004) Çağdaşlaşma Açısından Tarikat ve Tekkelerin Kapatılması Olayı, Can Yayınları, İstanbul 2004, s. 212

Yukarıdaki kadrodan Necati ve Japon Hasan Baba hariç tümü Arnavud asıllıdır."[5]

Hülya Küçük ise bu konuda şunları belirtmiştir: "Tekkelerin kapanması ve kılık kıyafet devrimi nedeniyle, Türkiye'de alışık olduğu düzeni yaşamakta zorlanacaklarını düşünen dönemin postnişini Salih Niyaz Dedebaba, bazı dervişleri ile beraber Arnavutluk'ta bulunanlar tarafından Hacı Bektaş Velî'yi orada temsîl etmek üzere Tiran'a davet edilmiştir. Ankara'dan 17 Kânûn-ı sânî (Ocak) 1930 (17 Şaban 1348) Cuma günü saat 11.35'te hareket etmiştir. Türkiye'de diğer hizmetlerin aksamaması için geçici olarak Ali Naci Baykal Halifebaba'yı kendisine vekil olarak bırakır."[6]

Salih Niyazi Dedebaba'nın Mektubu

Bedri Noyan Dedebaba, Tüm Yönleri ile Bektaşîlik Alevilik, adlı eserinde konuyu şu sözlerle ifade eder: "Salih Niyazi Baba Arnavutluk kralı Zogo'ya Dedebabalık hizmetini burada yapmak istediğini belirtir. Fakat Kral Zogo, Dedebabalık hizmetinin Hacıbektaş kasabasında olacağını, Arnavutluk'ta yalnızca Halifebaba olarak hizmet edebileceğini belirtir. Salih Niyazi Dedebaba, Ali Naci Baykal Baba'ya bu durumu açıklayan ve kendisinin vekâleten yaptığı hizmeti asaleten yapabileceğine dair 8 Nisan 1931 tarihli Osmanlıca bir mektup yazar.[7] O güne kadar hep mücerred Halifebabaların arasından Dedebaba seçilmesine alışık olan Bektaşî camiası Ali Naci Baykal gibi müteehhil (evli) olan birisini Dedebaba olarak kabul etmekte uzun süre zorlanırlar.

Türkiye'de kendisine Ali Naci Baykal Baba'yı vekîl bırakarak gitmiştir. Ali Nacî Baba kendilerinin halîfesi idiler. Vefatlarına kadar vekâleten bu görevi yapan Alî Naci Baykal Dedebaba, 1941 yılında asâleten Dedebabalığa seçilmiş ve kendilerinin Hakk'a yürüyüş tarihlerine kadar (13 Temmuz 1960) asâleten Dedebabalık etmişlerdir. Sâlih Niyâzî Dedebaba'nın 31 Kânûn-ı sânî (Ocak) 1930 tarihli, Arnavutluk'tan Alî Naci Baykal Dedebaba'ya yazdığı mektubun sureti şöyledir:

'Huzûra

Muhterem Evlâdım Nâcî Bey,

Selâm, hayır duâlarla idâme-i sıhhat[8] ve âfiyetinizi Cenâb-ı Hakk'tan temenni eylerim. Fakîr, hamdolsun, sıhhat ve âfiyetçe ber-kemâl bulunmak-

---

5 Şevki Koca, Bektaşîlik ve Bektaşî Dergâhları, Cem Vakfı Yayınları:12, Aralık 2005, s. 73

6 Küçük, Hülya, Kurtuluş Savaşı 'nda Bektaşîler, Kitap Yayınevi, İstanbul 2003, s. 194.

7 Salih Niyazi Dedebaba'nın mektubunun fotokopisi ekte, çevirisi ise aşağıdadır.

8 Sağlığınızın sürekliliğini.

tayım. Ankara'dan sizlerden müfarakatim günü[9] epeyce me'yûs oldum.[10] Ye'simi[11] Hazret-i Ya'kûb'un evlâdı Yusuf'tan ayrıldığına dair çektiği elem ve hasrete teşbîh edebileceğim.[12] Sizin dâimâ fakîre karşu izhâr ettiğiniz hakiki muhabbeti hiçbir vakit ferâmûş edemeyeceğim.[13] İstanbul'a Cumartesi günü saat sekizde (sabahleyin) Taki Bey'le birlikte yetiştim. Meb'us Taki Bey'in damadı Rıdvân ve Ekrem Beyler Haydar Paşa İstasyonu'nda bizi beklediler. Oradan Taki Bey'in hânesine misâfir olduk. Ertesi günü damadı Binbaşı Rıdvan Bey ve Veli Bey'in biraderi Muhtar Bey, Taki Bey'in kerîmesi[14] Lem'ân Hanım, teyzesi Ahter Hanım ve Nigâr Hanımlar nasîb aldılar ve çok güzel bir muhabbet yaptık. Oradan Perşenbe günü Ekspres Vapuru ile İstanbul'dan yirmi iki saat zarfında Pire'ye geldim. Orada yirmi dört saat kaldıktan sonra ertesi günü Ayasarandoz İskelesi'ne vâsıl oldum.[15] Sarandoz'da: Piriştine Dergâhı Post-nişîni Kanber Baba, Ergiri Dergâhı Post-nişîni Süleyman Baba, Ergiri Dergâhı Post-nişîni Selim Baba'nın dervîşi Dervîş Receb, Tepedelen'de Turan Dergâhı Post-nişî Hüsnî Baba, Mamaliman Dergâhı Post-nişîni Hasan Baba, Premedi Dergâhı Post-nişîni Ca'fer, Leskovik Dergâhı Post-nişîni Sait Baba, Berat Sancağı'nda Tomur Dergâhı Post-nişîni Alî Baba, Fraşer Dergâhı'nın Post-nişîni Mustafa Baba'nın dervîşi Dervîş Murâd, Göriçe'nin Katrum Dergâhı Post-nişîni Ramazan Baba ve Melcan Dergâhı Post-nişîni Zülfikar Baba'larla birçok muhibbân ve âşıkân bekliyorlardı. Ayasarandoz'dan Ergiri'de evvelâ Selim Baba'nın dergâhında bir kahve içtikten sonra Selim Baba ile birlikte Süleyman Baba'nın dergâhına gelüb bir gece anda misafir kaldık. Salı günü yine Tepedelen'de Babagân ve ahâlî bizi istikbâl ettiler ve buradan Soka Dergâhı'na misafir kaldık. Çarşamba günü Soka'dan hareketle bizi Ayasarandoz'da bekleyen Babagân ve muhibbânın refâkatıyla Premedi, Leskovik, Kolonya kasabalarından geçerek şimdilik Dedebabalık merkezi ittihâz olunan Göriçe'nin Turan Dergâhı'na hamden ve şükren sâlimen yetiştik. Leskovik'te bütün ahâlî çıkmış ve mahall-i vilâdetim olan[16] Kolonya Kasabası'nda ahâlî ile birlikte hükûmet me'mûrîni ile mektep çocukları bizi istikbâl etmiştir (karşılamıştır). Kolonya'dan Göriçe'ye hareket ettiğimiz zaman yedi adet otomobil olmuştuk. Göriçe'ye takarrüb ettiğimiz (ulaştığımız) saat Göriçe'nin muhibbân ve ihvânından on sekiz otomobil dolusu istikbâle (karşılamaya)

---

9 Ayrılış günümde.
10 Üzüntü duydum.
11 Üzüntümü.
12 Benzeterek anlatacağım.
13 Unutmayacağım.
14 Kızı
15 Ulaştım.
16 Doğum yerim

çıkmışlardı. Mamafih Turan Dergâhı'na yirmi beş otomobil ile hâtırası hiçbir vakit sönmeyecek bir ihtişâmla nâzil olduk. Şimdi burada birkaç gün istirahat ettikten sonra Dedebabalık Fermânı'nı almak için Pây-i taht'a yani Tirana'ya gideceğiz. Aileniz evlâdımız Hûriye, Zâhide, Azrâ, Hayriye hanımlara mahsus selâm ve hayır dualar ederim. Sizlerden uzaklaştığım sebibiyle sizlerden ayrıldığımı zannetmeyiniz. Size karşu muhabbetim dâimî ve ezelîdir. İsmail Efendi ve Süleyman Efendilere selâm ve hayır dualar eylerim. El-Bâki dua, Allah Eyvallâh Hü Dôst. 31 Kânûn-u sâni (Ocak) 1930 El Fakıyr Sâlih Niyâzî Baba Mektubunuzu zirdeki adresle gönderiniz.

Mz. Sali Nijazi Dede Teqe Turan Korice-Albanie Hâmiş (not): Şûrâ-yı Devlet Tanzîmât Dairesi'nde Reşad Bey ve Cevdet Bey'e mahsus selâm ve hayır duâlar eylerim. Yalnız Cevdet Bey'in adresini bilemiyorum. Mûma'ileyhe[17] selâmımı tebliğ ediniz. Ve Doktor Ragıb Bey'le (Dr.Hasan Ragıb Erensel, Atatürk'ün doktoru idi. B.N.) Besim Beylere telefonla selâmımızı tebliğ ediniz. Eczacı Muzaffer Bey'e dahî selâm ve hayır duâlar ederim. Mûma'ileyhe de telefonla söyleyiniz. Orada cümle muhibbân ve ihvâna selâm, aşk u niyâz ve hayır dualar ederim. Eseriniz olan Nefes'ten, yâdigâr olmak üzre, bir kopyesini buraya gönderiniz.'

Salih Niyâzî Baba'nın Ali Naci Baykal Dedebaba'ya yazdığı bir başka mektubunun da yayınlanmasının zamanı geldiğine inanıyorum ve yayınlıyorum:

"Huzura,

Muhterem evlâdım Nâci Bey,

Selâm ve hayır duâlarla sıhhat ve âfiyetinizi Cenâb-ı Hakk'tan temennî eylerim. Bu tarafta sıhhat ve âfiyetimiz ber-kemâldir.[18] **Sizi orada Dedebabalığa bırakarak bu tarafa intikâl etmiş idim.** Kral Zogo huzûruna bir istidâ[19] ile müracaat ederek buradaki dergâhta Dedebabalığa devam ile Dedebabalık merkezini Türkiye'den Arnavutluk'a nakil husûsuna müsa'adelerini istedim. **Şifâhî olarak verilen cevapta Tarîk-i Bektaşîyyenin (Bektaşîlik yolunun) merkezi Türkiye'de Kırşehir Hacıbektaş kasabasındadır. Hazret-i Pîr de orada medfûndur. Hem tarîk-i Bektaşîye'nin ilerüden beru takîb olunan[20] an'anat'ı (geleneği) ve hem de sair bazı sebeplerle Dedebabalık merkezinin Arnavutluk'a nakli münasip değildir**. Siz burada dergâhınızda bir Halifebaba olarak vazife-i irşadınıza devam edersiniz, buyuruldu.

Bu sebepledir ki siz değerli evlâdıma bunu yazmağı münâsip gördüm. Artık orada mukaddes vazifeyi devâm ettirmenizi arz ve ricâ ediyorum. Vazifeniz mübârek, sa'yiniz meşkûr olsun. Orada bilcümle ihvâna,

---

17 Adı geçene

18 Yerinde ve iyidir

19 Dilekçe

20 İzlenen

babagân ve dervişân ve muhibbâna selâm ile aşk u niyâz eder selâmlar iderim. Cümleye hayır duâ'lar iderim. 8 Nisan 931

El fakîr Salih Niyazi Baba[21]

Bu mektup ile Dedebabalık görevinin resmen Ali Naci Baykal'a intikal ettiği kesindir. Ayrıca yukarıda da bahsettiğimiz üzere, 31 Kânûn-ı sâni (Ocak) 1930 ve 8 Nisan 931 tarihli her iki mektupta da erkân gereği Dedebaba ünvanını kullanmadığı açıkça görülmektedir.

Arnavutluk'ta Bektaşîlik

Avni Lala, Arnavutluk ile ilgili yaptığı yayınlanmamış doktora tezinde konu ile ilgili olarak özetle şunları belirtmektedir: "Osmanlı sonrası Arnavutluk Müslümanlarının, en temel özelliği milliyetçilikti. Ama bu sadece otonomi talep eden bir milliyetçilik anlayışıydı. Arnavutluk'ta diğer güneydoğu Avrupa ülkelerinin aksine bütün Müslümanların Arnavut olması sebebiyle, İslâmî çerçeve dâhilinde hiçbir milli problem ortaya çıkmamıştı. Bu cemaatin özelliği de Sünnîler ve Bektaşîler olmak üzere, her biri özel temsilciler tarafından yönetilen iki topluluktan oluşmasıydı. Bunları resmi olarak ayırma girişimleri 1912-1920 yılları arasına rastlar.

Vatan olmadan dinin olamayacağı inancını geliştiren Bektaşîlerden olan Naim Frasheri, 1896 yılında yazdığı 'Bektaşîlerin Defteri' Bektaşîliğin *Fletore e Bektashinjet* adlı eserinde Arnavutların 'Milli dini' olması gerektiğini savunmuştu. '..Arnavut'a aydınlık ver/ Sen gerçek tanrısın/ Bizleri hikmetleri görmeyi anlayışlı kıl/ Hakikatı öğrenelim' şeklinde Arnavutları öven şiirini kaleme almıştır. Bektaşî terminolojisini Türkçenin hâkimiyetinden kurtarmak amacıyla Bektaşîlikteki Türkçe unvanları Arnavutçaya tercüme etmişti. Buna göre "Baba" unvanını "Atë", "Dede" unvanını "Gjysh" ve "Dedebaba" unvanını "Kryegjysh" olarak tercüme etmişti. Günümüzde "Kryegjysh" unvanı dışında "Gjysh ve Atë" isimleri tutunmamıştır. "Halifebaba" anlamındaki "Dede" sözcüğü ve "Baba" sözcüğü orijinalliğini korumaktadır.

Bektaşîlerin Arnavut bağımsızlık hareketine verdikleri destek ve Naim Frasheri'nin 'Milli bir Bektaşî tarikatı' tasarısı bölgede bağımsız bir Bektaşî devleti kurulacağı iddiasına neden olmuştu. Naim Frasheri'nin, İstanbul'da ve Hacı Bektaş Velî Tekkesi'nde yaşayan Bektaşîlerin önemli bir kısmının Arnavut olmasına karşın, İstanbul ve Anadolu'dan bağımsız bir Arnavutluk Bektaşî merkezinin ve Dedebabasının olması gerektiğini, böylelikle artık Hacı

[21] Bedri Noyan Dedebaba, Bütün Yönleri ile Bektaşîlik ve Alevilik, Ardıç Yayınları, Cilt: 1, Temmuz 1998, s. 341-343

Bektaş Velî'ye gidip gelmekten ve Türk Bektaşîlerin hâkimiyetinden kurtulacaklarını söylediği iddia edilmektedir.[22]

Bektaşîliğin Arnavutluk'ta müstakil bir kol olma iddiası ise 1921'e dayanır. Zira 14-17.01.1921 tarihinde Prişte Tekkesi'nde Arnavutluk Bektaşîliğinin ilk kongresinde Hacıbektaş'tan ayrılma kararı alındığı iddia edilir. Türkiye'de yeni kurulan cumhuriyet ile Bektaşî kisvesi ile dolaşılması yasak kapsamına girmesi, tekkelerin kapanması bütün işi Bektaşîlik olan Dedebaba'nın ve dervişlerin boşta kalmasına sebep olmuştu. Arnavutluk'tan gelen davetler üzerine Salih Niyazi Dedebaba oraya gitmek zorunda kalınca doğal olarak vaktiyle konuşulan Bektaşîliğin merkezinin Arnavutluk'a taşınması özlemi pek çok insanın nazarında gerçekleşmiş gibiydi. Dolayısıyla Salih Niyazi Baba'nın Dedebabalık hizmetini yapamamasına rağmen Arnavutlar, milliyetçilikle Bektaşîliği özdeşleştirdiği için bu iddiadan vazgeçmedikleri görülmektedir.

Tiran'daki Dedebabalık, Pir Evi'nin fonksiyonlarını bire bir yerine getirmeye başlamıştır. Bu da Bektaşîlik açısından yeni bir dönem demektir. Zira eskiden mücerredlik töreni sadece Hacıbektâş'ta icra edilirken, daha sonraları Seyyid Ali Sultan Dergâhı ve Kerbela'da da yapıldığını Ahmet Rifat Efendi de belirtmektedir.[23] Bektaşî Merkezi'nin Arnavutluk'a intikalinden sonra tüm erkânlar Tiran'da yapılmaya başlamıştır. İkincisi, Arapça ve Türkçe olarak yerine getirilen ritüeller artık Arnavutça icra edilmeye başlamıştır. Gerekli tüm 'tercümanlar' ve 'gülbanklar' Arnavutçaya tercüme edilmiştir.[24]

Dedebabalığın Arnavutluk'a taşınması düşüncelerini önceleri sadece dillendirirlerken, Türkiye'de tekkelerin kapatılması nedeniyle Dedebabalık kurumunun kendilerinde olduğunu, Arnavutluk'un Bektaşîliğin merkezi olduğu iddialarını kararlılıkla sürdürdüler. Halbuki Salih Niyazi Dedebaba'nın kendi el yazısı ile Ali Naci Baykal Baba'ya vekaleten bıraktığı Dedebabalığı asaleten devam ettirmesi, bu mukaddes hizmeti Arnavutluk'taki siyasal ortam nedeni ile mümkün olmadığını açıkça belirtmiştir.

Yukarıda belirttiğimiz üzere artık Dedebabalıktan feragat ettiği için Halifebaba çıkartmaması gerekirken muhtemelen siyasal ve milliyetçi kaygılardan dolayı aşağıda isimleri yazılı olan kişilere halifelik verdiği İlir Hamza'nın yaptığı tezde belirtilmiştir.

---

22 Avni Lala, Arnavutluk'taki Bektaşî İnanç Ve Ritüellerinin Sosyolojik Analizi, (Doktora Tezi), Bursa 2015, s.84-86

23 Salih Çift, Ahmet Rıfat Efendi Gerçek Bektaşîlik Mir'âtü'l-Mekâsid Fî Def'i'l-Mefâsid, Ahmet Rıfkı İz Yayıncılık, 2. Baskı, İstanbul, 2011, s. 311.

24 Avni Lala, Arnavutluk'taki Bektaşî İnanç Ve Ritüellerinin Sosyolojik Analizi, (Doktora Tezi), Bursa 2015, s. 90.

No	Adı ve soyadı	Hangi tekkeden	Hangi tekkeye tayin olduğu	Tarih	İcazetnâmenin verildiği yer	Mürşidi	Rehberi
1	Baba Xhafer Permeti	Permet	Permet	1933	Tiran	Salih Niyazi Dede	Dede Zenel Gjakova
2	Baba Muhamet Kruja	Kruje	Shememi Baba Kruje	1933	‘’’’ ‘’’’	‘’’’ ‘’’’	‘’’’ ‘’’’
3	Baba Murat Frasheri	Frasher	Frasher	1933	‘’’’ ‘’’’	‘’’’ ‘’’’	‘’’’ ‘’’’
4	Baba Seit Leskoviku	Leskovik	Leskovik	1933	‘’’’ ‘’’’	‘’’’ ‘’’’	‘’’’ ‘’’’
5	Baba Zylfo Melçani	Melcan	Melcan	1933	‘’’’ ‘’’’	‘’’’ ‘’’’	‘’’’ ‘’’’
6	Baba Hasan Memaliaj	Memaliaj	Memaliaj	26.11.1934	‘’’’ ‘’’’	‘’’’ ‘’’’	‘’’’ ‘’’’
7	Baba Siri Misiri	Kaygusuz Mısır	Mısır	12.11.1936	‘’’’ ‘’’’	‘’’’ ‘’’’	‘’’’ ‘’’’
8	Baba Tahir Çepani	Katerina Yunanistan	Katerina Yunanistan	12.11.1936	‘’’’ ‘’’’	‘’’’ ‘’’’	‘’’’ ‘’’’[25]

Bektaşîliğin resmi dili Türkçedir. Türkçe bilinmeden Bektaşî nutuklarındaki katlı anlatımlar, bâtıni manalar ve sembolik ifadeler anlaşılamaz. Her baba bunu bilmek zorundadır, aksi halde irfanî derinliği anlamak mümkün değildir. Bu nedenle Arnavutluk’ta Makedonya’da gülbanklar ve çoğu nefesler Türkçe söylenmiştir. Değişikliklerin 1921’den sonra Arnavut milliyetçiliği hassasiyetiyle yapılmış olduğu anlaşılmaktadır.

Türkiye’de Bektaşi Tekkelerinin 1925 yılında kapatılmıştı. Babalar evlerine çekilerek hizmetlerini aksatmadan kısıtlı imkânlarla yerine getirmişlerdir. Benzer durum Arnavutluk’ta da yaşanmış ve yasaklı dönem 1991 yılına kadar devam ettiği bilinen bir gerçektir.

Bektaşi Sırrı adlı eserde Ahmet Rıfkı mücerretlik konusundaki açıklamaların bir kısmı şöyledir: “Hazret-i Zekeriya (as) ve oğulları Yahya (as)’a övgü içermektedir. Cenâb-ı Hakk orada diyor ki:11 **(S. 19)** *‘O hâlde Zekeriya (as) kendi mihrabına girip kapılarını kapadı ve Hakk teâlâya yakarıp ‘Yâ Rab bana senin katında hayırlı, günahtan sakınan ve vefalı bir evlat bağışla. Sen duayı kabul edicisin.’* dedi. Cebrâil (as) onun namaza durduğu anda kendisine seslenip Hakk Teâlâ’nın Yahya adında oğlu olacağını müjdeledi. Doğacak çocuk İsa (as)’ın peygamberlik için geleceğini tasdik eder. Yahya adındaki bu kişi toplumun efendisi olacaktır. Şehvetten sapkınlıktan uzak olacaktır. Şimdi Yahya (as) hakkındaki bu ayet-i kerime ile menâkıb dikkate alınmalıdır. Cenâb-ı Kâdir-i Mutlakın sev-

[25] İlir Hamza, Hacı Bektaş Velî Dergâhı’nın Son Postnişini Salih Niyazi Dedebaba (Yüksek Lisans Tezi), Bursa 2015, s. 46.

gili peygamberi Hazret-i Yahya (as) evlenmeyip, dünya işlerinden el çektikleri için kutsandıkları anlaşılıyor. Çünkü Hazret-i Yahya (as) evlenmemiş olarak yaşamıştır. Gerek Kur'ân-ı Kerîm'de Yahya (as) hakkında söylenen sözler gerek elimizde bulunan tarihî belgeler Yahya (as)'ın evlenmemiş olduğunu gösteriyor. Cenâb-ı Hakk, muhterem pederlerine diyor ki: *'Öyle iyi bir çocuğa sahip olacaksın ki O kendisini nefsinden kurtarmıştır.'* Peygamberimiz bir hadisinde: *"Selman minna..."* yani *'Selman da bizdendir.'* buyurmuşlardır. Selman-ı Pâk Hazretleri, o manevî mertebeye erdiğinde evlenmemişti." [26] İsa Peygamber'in de evli olmadığı bilinen bir gerçektir.

Avni Lala, doktora tezinde görüleceği üzere, Arnavutların, Bektaşîliğin merkezinin Tiran olduğu iddialarını şu sözlerle ifade etmektedir: "Arnavutluk'a taşınan Dünya Bektaşî Merkezi'ne bağlı olarak Arnavutluk içinde altı, Arnavutluk haricinde dört olmak üzere toplam on halifelik kuruldu. Arnavutluk haricindeki halifelikler Makedonya'nın Tetova şehrinde bulunan Harabati Baba Tekkesi Halifeliği, Kosova'daki Yakova Halifeliği, İstanbul Halifeliği ve daha sonra kurulan Amerika'daki Detroit Halifeliğidir. Arnavutluk'taki Bektaşî Halifelikleri (Dedelikler veya Ocaklar) ve sorumlu oldukları iller/ilçeler ise şunlardır:

1. Turan-Korç Halifeliği: Korç, Kolonjë (Kolonyı), Devoll (Devol), Pogradec (Pogrades), Leskovik.
2. Ergiri Halifeliği: Ergiri, Sarand, Tepedelen.
3. Prişte Halifeliği: Berat, Skrapar, Përmet (Permet).
4. Avlonya Halifeliği: Avlonya, Fier, Patos, Roskoves, Mallakastër (Malakastır).
5. Elbasan Halifeliği: Elbasan, Gramsh (Gramş), Librazh (Libraj), Peqin (Peçin), Prenjas, Lushnje ve Kavay.
6. Kruyaovası Halifeliği: Kruya, Dıraç, İşkodra, Kurbin, Mat, Debre, Tropoj (Tropoy), Kukës, Bulqizë (Bulçiz)[27].

Yalnız burada göz ardı edilen veya öyle görülmek istenen bir mesele bulunmaktadır. O da Salih Niyazi Baba'nın Dedebabalık görevini yapmaktan feragat etmek zorunda olduğu ve ancak Halifebaba olarak hizmet edebileceği konusudur. Balım Sultan Erkânnâmesi'ne göre Halifebabalar, Halifebaba çıkaramaz. Halifebaba çıkartma yetkisi sadece bir üst makam olan Dedebaba'ya aittir. Dolayısıyla, Dedebabalık Arnavutluk'ta olmadığından Arnavut-

---

[26] H. Dursun Gümüşoğlu, Bektaşi Sırrı, Post Yayın Dağıtım, İstanbul, 2017, s. 277

[27] Avni Lala, Arnavutluk'taki Bektaşî İnanç Ve Ritüellerinin Sosyolojik Analizi, (Doktora Tezi), Bursa 2015, s. 90

ların Dedebabalık iddiaları Balım Sultan Erkânnâmesi'ne ters bir durumdur. Bu nedenle Arnavutların Dedebabalık meselesine bu kadar sıkıca yapışmaya çalışmalarının nedeninin aşırı milliyetçilik ve siyasi kaygılar ile olduğunu düşündürmektedir.

Türkiye'deki Bektaşîlerin de kendilerine mutlak bağlı oldukları düşüncesine dalmış iseler de olayın aslı öyle değildir. Arnavutluk'ta doğmuş, ailesi ve yakınları ile beraber Türkiye'ye göç etmiş, şu anda 80 yaşında olan Elmas Atar Halifebaba ile 09.09.2020 saat 14.00 itibarı ile telefonla görüşme imkânımız oldu. Kendisi o dönemle ilgili olarak Türkiye'deki Bektaşîlerin Arnavutluk'a bağlanmadıklarını açık ve net bir şekilde belirtmiştir.

Bununla birlikte, Arnavutların iddiasına göre Salih Niyazi Dedebaba'dan sonra bu görevi aşağıda isimleri yazılı olan kişiler yapmıştır:[28]

İsim	Görev tarihi
Ali Rıza Dedebaba	1941 – 1944
Kamber Ali Dedebaba	1944 – 1945
Cafer Sadık Dedebaba	1945 -1945
Abaz Hilmi Dedebaba	1945 – 1947
Ahmet Myftar Dedebaba	1947- 1980
Iliaz Fehmi Dedebaba	1958 - ?
Hacı Reşat Bardhi Dedebaba	1980 -2011
Hacı Edmond Brahimaj Dedebaba	Devam ediyor

Turgut Koca Halifebaba, Cem Dergisi'ne verdiği bir röportajında kendisine Salih Niyazi Dedebaba'nın Arnavutluk'a gitmesinden dolayı Bektaşîler bir zorluk çektiler mi? sorusuna yukarıda yazılanlara benzer şekilde şu sözlerle cevap vermiştir: "Hayır! Zaten bir süre sonra Salih Niyazi Dedebaba, Türkiye'de kalan Ali Naci Baykal Halifebaba erenlere bir mektup göndererek, Dedebabalığı iade etti. İade etmek zorunda kaldı. Çünkü Arnavutluk'ta işler ters gitti. Kral Zogo, Dedebabalığı kabul etmem! Halifebaba olarak burada hizmet ederseniz edin, diyordu. Bu nedenle Ali Naci Baykal, Dedebaba oldu.[29]

---

[28] Avni Lala, Arnavutluk'taki Bektaşî İnanç Ve Ritüellerinin Sosyolojik Analizi, (Doktora Tezi), Bursa 2015, s.90

[29] Murat Küçük, *Dedebabalık Kurumu*, Cem Dergisi, Şubat 1997, s. 25

Avni Lala'nın doktora tezinin devamında şu bilgiler yer almaktadır: "Yukarıda görüldüğü üzere İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra komünistler tarafından din adamlarına karşı başlatılan takibat sonucunda Arnavutluk Bektaşîlerinin ilk iki kongresini tertip eden Halifebaba Kamber Prishta, bir derviş ve sekiz baba olmak üzere on Bektaşî din adamı öldürülmüş, diğer on baba ve üç derviş hapse konulmuş, Ahmet Myftar Dedebaba ile birlikte dört baba ve yedi derviş de sürgün edilmiştir. O sırada Dedebabalık makamında bulunan Avlonyalı Ahmet Myftar Dedebaba'nın, 1967 yılında Arnavutluk Halk Cumhuriyeti hükümetinin ülkeyi dinsiz ilan edip bütün ayin ve ibadet yerlerini kapatma kararıyla uyarınca, sessizliğe bürünmesiyle birlikte genelde Arnavutluk'ta tüm dini gruplar, özelde Bektaşîlik için bir karanlık dönem başlamıştır. Mondi Dedebaba'nın söylediğine göre komünizm zamanında Bektaşîliğin tekkeleri kapatılınca ritüeller, toplantılar ve teslimiyet törenleri muhiblerin evlerinde yapılmıştır.

Komünist rejimin yıkılıp demokrasiye geçiş sürecinin başlamasının ardından ülkedeki tüm dini gruplar kendi komitelerini yeniden inşa etmek için girişimlerde bulundu. Bu çerçevede, 27 Ocak 1991'de Dedebabalığı tekrar faaliyete geçirmek üzere Tiran'da Skender Gazheli'nin evinde, içlerinde Reshat Bardhi Baba ve Selim Kaliçani Baba'nın da bulunduğu bir grup toplandı. Bu iki baba dışında toplantıya katılanlar dokuz kişiden oluşmaktaydı. Bunların isim ve görev dağılımları şu şekildedir:

1. İbarihm Hasanaj (Başkan),
2. Musa Mara (Sekreter),
3. Skender Gazheli (Üye),
4. Hasan Fejzo (Üye),
5. Refat Haxhia (Üye),
6. Hüseyin İbrahimi (Üye),
7. Hajdar Hida (Üye),
8. Vera Qesja (Üye),
9. Galip Kallanxhiu (Üye).

Burada huzurevi olarak kullanılan binanın kendilerine tahsisi için devlet yetkililerine müracaat edilmesi kararı alınır. Kısa süre içinde de Dedebabalık binası bakımsız bir vaziyette Bektaşîlere verilir. Fakat Bektaşîler kadro konusunda sıkıntı çekerler. Bu nedenle Reshat Bardhi Baba, 1992 yılında Rexhep Baba ile görüşmek üzere Detroit'e gider. Ancak Rexhep Baba, Dedebabalık teklifini reddeder. Reshat Bardhi Baba İzmir'de Bedri Noyan'la bir araya gelir ve aynı yıl kendisi Arnavutluk'ta Dedebaba seçilir. 1993 yılından sonra Dedebabalık resmen kurulmuştur. -

Zira Reshat Bardhi, komünizm zamanında ancak dervişlik mertebesine yükselebilmişti. Mondi Baba ısrarla Reshat Bardhi'nin Dedebaba seçilmeden önce gerekli mertebelere ulaştığını söylemektedir. Kanaatimizce burada da zorunluluktan dolayı erkânnâmeye uymayan bir uygulamaya başvurulmuştur. Komünist rejimin yıkılmasından sonra 1993 yılında Dedebabalığın resmen açılabilmesi için Dedebaba unvanı gerekiyordu. Buna da en layık kişi Bektaşîlerce de kabul görmüş Reshat Bardhi idi. Erkânnameye göre Dedebaba ancak Halifebabalar tarafından seçilebilmekteydi. **Oysa 30-35 yıldır ülkede uygulanan radikal komünist rejim ne Halifebaba ne de baba bırakmıştı**. Arnavutluk Bektaşîleri Türkiye'deki bir Dedebaba altında toplanmak yerine, kendi inisiyatifleriyle bir kişiye Dedebaba unvanı vermişlerdir. Zira Reshat Bardhi'yi seçenlerin Halifebaba olmaları şöyle dursun, bazılarının baba oldukları dahi şüphelidir. Çünkü bunların babalık icazetleri son derece tartışmalıdır.

Reshat Bardhi'nin seçiminde dikkat çeken bir husus da yaşayan son Halifebaba olduğu iddiasıyla Kruya Ovası'ndan Selim Kaliçani Baba'nın posta talip olmasıdır. Her iki baba arasındaki ilişkiler soğuktu. Reshat Bardhi önceki Dedebaba'nın vekâlet yoluyla kendisi tayin ettiğini ileri sürmekteydi ve elinde icazetnamesi vardı. Selim Kaliçani Baba liyakatinde ısrarcı olmayı sürdürmüş ve Reshat Bardhi Dedebaba'ya yakınlık göstermemiştir.

Benzer bir biçimde Reshat Bardhi'den sonra Dedebaba seçilen Mondi Baba'nın da Halifebaba olup olmadığı ve seçimde bulunanların Halifebaba olup olmadıkları belli değildiler. Onların icazetlerini görmek istediğimizde Dünya Bektaşî Merkezi'nde hiçbir icazetin bulunmadığı söylenmiştir.

Anlaşılacağı üzere, Reshad Bardhi Baba'nın seçimi erkânnâme açısından şüpheli olduğu gibi, ondan sonraki Dedebabaların seçimi de şüphelidir. Bütün bu gelişmelere başta Mondi Baba olmak üzere Bektaşî din adamlarının verdiği cevap erkânın gizli bir şekilde devam ettiği yönündedir.[30]

Reşad Bardi Halifebaba idi. Bu nedenle kendisinden Kırçova Dergâhı'ndaki Eyüp Baba, babalık icazetini ondan almıştı. Reşat Bardi Hakk'a yürüyünce Eyüp Baba, Arnavutluk'ta Halifebaba kalmadığından, Ekim 2017'de Türkiye'den misafir olarak Makedonya'ya gelen Nevruz Akpınar Halifebaba'ya başını okutmuş ve ona bağlanmıştır. Bu olay bile aslında Mondi Baba'nın ne halife ne de Dedebaba olmadığını, ancak Arnavutluk'taki Bektaşî babalarının aralarında seçtikleri Arnavutluk'u temsil eden bir başkan olduğunu göstermesi açısından yeterli bir delildir.

Ayrıca Bedri Noyan Dedebaba, Teoman İlhami Güre Halifebaba'ya bir mektup yazar. Mektubun fotokopisi ektedir ve içerik olarak özetle şöyledir:

---

30 Avni Lala, Arnavutluk'taki Bektaşî İnanç Ve Ritüellerinin Sosyolojik Analizi, (Doktora Tezi), Bursa 2015, s. 99

Amerika, Detroit'te bulunan Recep Ferdi Halifebaba, hâlen Arnavutluk'ta hiç Halifebaba olmadığından Türkiye'ye gelip Bedri Noyan Dedebaba'dan halifelik alması için Reşat Sinan Bardi Baba'yı seçmişler. 12 Ekim 1992 Pazartesi (Hicrî, 12 Rebiyülâhir 1413) Tanus Frasheri ile beraber birkaç kişi ile İzmir'deki evine gelirler. O günün akşamı Hasan Asuman Halifebaba evindeki meydan odasında, Haydar Ercan Halifebaba'nın da iştiraki ile Reşat Sinan Bardi Halifebaba'ya hilâfet erkânı yapılır. Kurbanları tığlanır. 13 Ekim 1992 Salı günü Hacıbektaş Pirevi'ne ziyarete gidilir. Birkaç gün sonra Tanus Frasheri'nin Bakanlık adresine Hilâfetnâmesi gönderilir. Fakat daha sonra Bedri Noyan Dedebaba ile hiç temasa geçmez ve Arnavutluk'a gittikten kısa süre sonra kendisini Dedebaba olarak ilân eder. Hatta dönemin Cumhurbaşkanı Turgut Özal'ın Arnavutluk ziyareti sırasında kendisini Bektaşîliğin en üst düzeyde bulunan kişi olarak tanıtması, yolun tevazu ilkelerine uygun olmadığı, Şubat 1994'te de bir dünya barışı toplantısına yine böyle bir benlik duygusu taşıyan sıfatla katılması, üstelik bu toplantıda üç silah fabrikatörünün olması dikkat çekici bir konu olarak mektupta vurgulanmıştır.

Ayrıca, 19 Temmuz 1993 tarihinde Arnavutluk'ta düzenlenen Bektaşîlik toplantısında Dedebaba sıfatıyla Reşat Sinan Bardi toplantı düzenlemiştir. Oradan gönderilen davetiyeyi aldıktan sonra Bedri Noyan Dedebaba, Teoman İlhami Güre Halifebaba'dan Reşat Sinan Bardi'ye bu duruma itirazî bir mektup yazmasını ve postalamasını ister. Teoman İlhami Güre Halifebaba ise 12 Temmuz 1993 tarihinde mektup yazar fakat Arnavutluk'tan Dedebabalık iddialarının olmadığı gibi bir düzeltme yazısı gelmeyince, Türkiye'den hiç kimse o toplantıya katılmaz.

Yukarıda anlatılanlar bir bütün olarak göz önüne alındığında dünyada gelişen milliyetçilik hareketlerinden kaçınılmaz olarak etkilenen Arnavutluk'ta, milliyetçiliğini pekiştirmenin yollarından biri olarak diğer dini akımların yanında çoğunluğun inancı olan Bektaşîliği ön plana çıkartmak, Dedebabalığı mutlak surette sahiplenmek yolunun tercih edildiği anlaşılmaktadır. Bu durum ise yolun inceliklerine, dünyevî hırsa katılmamak ilkelerine ters düşmektedir.

Ali Naci Baykal Dedebaba Döneminde Bektaşîlerin Tutumu

Şevki Koca, Bektaşîlik ve Bektaşî Dergâhları adlı eserinde şunları belirtmektedir: "Öte yandan Arnavutluk kralı Zogo'nun, Salih Niyazi Baba'nın Dedebabalığını resmen tanımamış olmasına rağmen, Dünya Bektaşîleri, Salih Niyazi Baba'nın vefâtına değin hiçbir yerde halifelik vermemişlerdir ki buna Ali Naci Baykal Sertarik Dedebaba da dahildi. Yurtiçinde, Ali Naci Baykal etrafında bir kümelenme oluşmuş ise de gerçekte mücerred icâzet sahibi ol-

mayan Ali Naci Baykal Baba'ya Balım Sultan Erkânnâmesi gereği, Hacı Bektaş Velî Postnişinliği'nin geçmediği savı ile yurtdışından hiçbir intisab da gerçekleşmemiştir.

Salih Niyazi Dedebaba'nın 1941 yılında Hakka yürümesi üzerine, üç yıl bekleyen Halife Ali Naci Baykal Baba, uhdesinde bulunan Salih Niyazi Dedebaba'nın mektubunu öne sürerek, Dedebaba olmak istemiş ve dönemin tanınmış Babalarının onayı ile Dedebaba ilan edilmiştir. 1944 yılında kendisine ilk biat edenler, sırası ile şunlardır.

1. Kulalı Mehmet Ercan Türabi Baba (vefat 1961)
2. İzmir'li Ali Rıza Öke Kadimi Baba
3. Naci Atabeyli Baba
4. Ali Nihat Tarlan Baba.

Salih Niyazi Baba'nın 1941 yılında Hakk'a yürümesinden sonra ilk defa Yunus Ölmez Baba'yı Halifebaba yapar. Bu dönemde, Türkiye Bektaşîliğinde de değişik merkezler oluşmuştu.

Salih Niyazi Baba'nın yurtdışına çıkışından sonra, Yusuf Fahir Ataer ve Albay Hüsameddin Baba hiçbir üst makamı kabul etmediler. Öte yandan Yalvaçlı Topal Tevfik Baba, Süleyman Türabi Baba, Ali Ulvi Baba, Postacı Cemâli Baba bir başka grup oluşturdular.

Yüzyıllarca Dedebabalar mücerred kişilerden seçilmişti. Erkânnâmede Dedebaba mutlak surette mücerredlerden olacak diye bir madde bulunmamaktadır. Peygamberimizin ve On İki İmamların evli olduğu unutulmamalıdır. Mücerred nasip alanlara ayrıcalıklı davranılmasının tarihsel nedenleri vardı. Dönemin zorlu şartları nedeniyle aile mesuliyeti olmayan, tamamen yaşamını bu hizmete adamış olan kimselere öncelik verilmek bir zorunluluktu. Müteehhil Dedebabaların yaptıkları hizmetler de asla görmemezlikten gelinemez ve hafife alınamaz niteliktedir.

Hacı Bektaş Velî'nin evlenmemiş olması, o makamı temsil edenlerin de mücerred yani evlenmemiş olması yalnızca tesadüf kelimesi ile açıklanamaz. Ayrıca mücerred olmak dünyevi tüm hırslardan soyunmak demektir. Dolayısıyla bu niteliklere sahip evli insanlar da mücerred sayılması gerekir.

Dönemin siyasal şartları nedeniyle tüm tekkelerin kapatılmak zorunda kalması Bektaşîlik için yeni bir dönemin başlaması anlamına gelmekteydi. Arnavutluk'ta da yeni siyasal yapılanma, orada dine genel olarak ön yargılı farklı bakış, Bektaşî babalarının dervişlerinin kurşuna dizilmesi, Bektaşîliğin yasaklanması nedeni ile camiada bir şaşkınlık vardı. Türkiye Bektaşîlerinin bir kısmı mücerred olmayan bir Dedebabayı uzun süre kabullenmekte zorlandılar. Arnavutluk'taki kargaşa da göz önüne alınınca mücerred halife olarak en

uygun kişi olarak Mısır'da bulunan Ahmet Sırrı Baba vardı. Yukarıda bahsedildiği üzere bir kısım halifeler onu Dedebaba olarak kabul etmişlerdi.

Mısır'da Bektaşîlik

Kaygusuz Abdal'ın Mısır'a gitmesinden sonra Kahire'de kurulmuş olan dergâh yüzyıllarca hizmet etmiştir. Konu ile ilgili yapılan tezden anlaşıldığına göre Ahmet Sırrı Baba 1936 yılında Tiran'da Salih Niyazi Dedebaba'dan halifelik almıştır.

Salih Niyazi Baba'nın Hakk'a yürümesinden sonra o güne kadar mücerred halifelerin Dedebaba olması nedeniyle, Bektaşî Babaları evli olan Ali Naci Baykal Baba'nın Dedebaba olmasını kabullenmekte oldukça zorlanmışlardı. Arnavutluk'ta dini yasakların gelmesi, İkinci Dünya Savaşı, siyasal çalkantılar, iletişim güçlükleri göz önüne alındığında resmi olarak açık olan dergâh Kaygusuz Abdal Dergâhı idi ve Ahmet Sırrı Halifebaba orada bulunmaktaydı. Tüm zorluklara rağmen Türkiye'deki babaların bir kısmı ona bağlanmanın geleneğin devamı açısından uygun olacağını düşündüler.

Şevki Koca konu ile ilgili şu bilgileri vermektedir: "Mısır Kaygusuz Dergâhı, 1941 yılında Salih Niyâzi Dedebaba'nın Hakk'a yürümesi üzerinde hiçbir Dedebaba'ya biat etmemiştir. Daha sonra Mısır'da Kaygusuz Abdal dergâhında bir araya gelen, Mücerred Halifebabalar, 30 Ocak 1949 tarihinde, Salih Niyazi Baba'dan hilâfet icâzeti alan ve Mehmet Lütfi Baba'nın vefâtı ile Kaygusuz Abdal dergâhı postnişini olan, Ahmet Sırrı Baba'yı aşağıda isimleri yazılı halifeler tarafından mücerred olması nedeniyle Dedebaba sıfatı ile seçerler. Seçime katılan Halifebabalar:

1. Halife Ahmed Sırrı Baba (Kaygusuz Postnişini),
2. Halife Hafız Tahsin Baba (Şâhkulu Postnişini),
3. Ekrem Ramazanoğlu Halife Baba (Başıbüyük Postnişini),
4. Halife Hüseyin Kâzım Baba (Masumlar Postnişini),
5. Halife Velî Can Baba (Katerin Dergâhı Postnişini),
6. Halife Tahir Baba (sonradan Katerin Postnişini),
7. Halife Sadi Seyfi Baba (Reni Dergâhı Postnişini),
8. Halife Yusuf Fahir Ataer Baba (İnadiye Postnişini).

Seçilen Ahmed Sırrı Dedebaba, İzmirli Hazine Avukatı Feyzi Akeren Baba'dan, Bektaşî intisabı gören Başbakan Adnan Menderes ile temas kurarak, Demokrat Parti yöneticileri ile Zeytinburnu ve Erenköy'de delegeleri vasıtası ile birer toplantı yapar ve Demokrat Parti'ye destek sözü vererek seçilmeleri halinde Hacı Bektaş Pîrevi'nin eski statükosunun tanınarak Bektaşîliğe devri

konusunda mutabakat sağlar. Ancak, seçimler sonrası verilen sözler tutulmadığı gibi Şahkulu Sultan Dergâhı yakınında Şair Arşi Caddesi'ndeki Bektaşîlerin evinde bir ayin-i cem polis tarafından basılarak Ahmet Sırrı Baba, cem efradıyla birlikte mahkemeye çıkarılmıştır."[31] Ahmet Sırrı Baba 18 gün tutuklu kaldıktan sonra da yurtdışına gönderilir.[32]

Ahmet Sırrı Dedebaba, İstanbul'da bulunduğu süre içinde Şair Arşi Caddesi Üçler Durağı'ndaki daha sonra tutuklanmasına neden olan evde Turgut Baba'ya "Turgut, mücerred kalacaksan benimle Mısır'a gel ama burada kalacaksan evlen" demiştir.[33]

Mısır'a döner dönmez 1952 yılında dervişlerinden Recep Ferdi Efendi'yi baba yapar, A.B.D.'ye irşâd için gönderir. Recep Ferdi Baba 1954 yılında, A. B.D.'nin Detroit kentinde Taylor Tekyesi adı altında bir Bektaşî Dergâhı uyandırır. 1965 yılında Ahmed Sırrı Dedebaba'nın Hakk'a yürümesi üzerine Mısır'da Dedebabalık serüveni sona erer.[34] Ona bağlı olanlar süreç içinde Bedri Noyan Dedeba'ya bağlanarak birliği sağlarlar.

Turgut Koca Halifebaba, Ahmet Sırrı Baba'nın vefâtına kadar beklemiş, onun vefatı sonrasında o da Bedri Noyan Dedebaba'ya bağlanmış ve 1974 yılında tekrar kendisinden icazetname almıştır.

Bedri Noyan'ın Dedebaba Seçilmesi

Sabahaddin Noyan Baba tarafından kaleme alınan, Bedri Noyan'ın seçilmesi konusu şu şekilde ifade edilmiştir: "Samsunlu emekli subay İsmail Hakkı Noyan ve İstanbullu Refia Noyan'ın oğullarıdır. 1328 Rumî (1912) de, babasının ordu hizmetinde bulunduğu Serez'de doğmuştur. Ama bir aylık iken Serez'den Anadolu'ya göçüp, burada büyümüştür. 10 Şubat 1958 Pazartesi günü akşamı, Ankara'da Ali Naci Baykal Dedebaba'dan nasîb alarak ikrâr-bend olmuştur. Müsahibi (yol kardeşi) eski Bursa Mebusu Doktor M. Talat Simer Bey'dir. Dîvân-ı muhâsebât (Sayıştay) murakıblarından Kâzım Arslantüre de rehberliğini yapmıştır. Kendisine Ali Nâci Dedebaba Erenlerin 21 Şubat 1959 tarihli mektuplarıyla dervişlik payesi tevcih edilmiştir. Bu mektupta, 'Dervîşlik tâc ve hırkanızı giydirmek hizmet-i fâhiresini Yunus Baba erenlerimize tevdi' ediyorum, mubârek olsun sultânım efendim' diye yazmışlardı. Hazırlıklar yapılarak 6 Mayıs 1959 Çarşamba ve Hıdrellez günü

---

31 Şevki Koca, Bektaşîlik ve Bektaşî Dergâhları, Cem Vakfı Yayınları:12, Aralık 2005, s. 74

32 Milliyet Gazetesi, "*Bektaşi Tekkesi Basıldı*" 05.10.1952

33 Bektaş Köroğu Derviş ve Halife Nevruz Akpınar Babaerenler'den aktarılan sözlü bilgi.

34 Şevki Koca, Bektaşîlik ve Bektaşî Dergâhları, Cem Vakfı Yayınları:12, Aralık 2005, s. 94-96

Turgutlu'da Mücerred Ali Rıza Baba Dergâh-ı şerîfinde dervîş kisvelerini giyindi.

29 Eylül 1959 Salı günü Ankara'da, Alî Naci Baykal Dedebaba tarafından Babalık İcâzet-nâmesi törenle kendisine verilmiş ve Aydın Dedekuyu Dergâhı Şerîfi Post-nişîni olmuştur. Bektaşîlik tarihinde bu icâzetnâmenin bir özelliği şudur ki, Lâtin harfleriyle, yani yeni Türk harfleriyle yazılmış ilk icâzetnâmedir. Büyük çift yapraklı bir kâğıdın iç sahifelerinin bir tarafına teberrüken Arab harfleriyle, karşı tarafına da yeni Türk harfleriyle yazılmış ve her iki taraftaki icâzetnâme metinleri de ayrı ayrı imzalanıp mühürlenmiştir. Rahmetli Ali Naci Dedebaba'nın kızlarında kalan özel defterlerinde şöyle bir kayıt vardır: "Bir celse-i nûrânûr'da 27/28 Temmuz 1959 Pazartesi'yi Salı'ya bağlayan gece Hazret-i Pîr'in emir ve teblîği: 'Bedri Bey'i çok beğeniyorum. Aşk olsun O'na. Ders alınacak âdemdir. Çiçeği burnunda, kokusu tâze, idrâki geniş. Ben ondan uzakta değilim, Hü.'

2 Nisan 1960 Cumartesi günü Alî Naci Baykal Dedebaba tarafından kendisine Hilâfetnâme verilerek halifelik pâyesi ile görevlendirilmiştir. Bu hilâfetnâme de, icâzetnâmesi gibi, ilk defa yeni Türk harfleriyle yazılmış bir hilâfetnâmedir. Bu hilâfetnâmenin altında Alî Naci Baykal Dedebaba, Horasanlı Ali Baba Dergâhı (Kandiye) Post-nişîni Mücerred Halife Cafer Sadık Bektaş Baba, Turgutlu Mücerred Ali Rıza Baba Dergâhı Post-nişîni Halife Yunus Ölmez Baba, İstanbul Çamlıca Dergâhı Post-nişîni Halife Ahmed Necmeddin Alpgüvenç Baba, İzmir Balpınarı Dergâhı Post-nişîni Halife Faiz Tuncer Baba, Yakova Bektaşî Dergâhı Post-nişîni Kâzım Bakali Halife Baba, Meydân Evi Post-nişîni Kâzım Arslantüre Baba, Turgutlu Kandıra Baba Dergâhı Post-nişîni Mümtaz Bababalım Baba, Tire Arappınarı Dergâh-ı Şerîfi Post-nişîni Hasan Hulki Cân Baba, İzmir Karadutlu Dergâhı Post-nişîni Ali Sâkii Pektaş Baba, Manisa Revak Sultan Dergâhı Post-nişîni İbrahim Taşkıran Babaların imza ve mühürleri vardır.[35]

13 Temmuz 1960 Çarşamba günü Alî Naci Baykal Dedebaba erenlerin Hakk'a yürümesi üzerine derhâl uçakla Aydın'dan Ankara'ya gitmiş ve mürşîdinin son hizmetlerini eliyle ifa etmiştir. Alî Nâcî Baykal Dedebaba 15 Temmuz 1960 Cuma günü Ankara'da Asrî Mezarlık'ta sırlanmışlardır. Bu Hakk'a yürüyüşten sonra Ankara'daki Muhibbân, Dervîşân ve Babagân ile dışarıdan gelmiş olanlar toplanarak bir vesika tanzim ve imza ederek ve oy birliği ile, mevcut halifeler arasından, Halife Noyan Baba'yı, Dedebaba olarak seçmişlerdir...[36]

---

[35] Bedri Noyan Dedebaba, Bütün Yönleri ile Bektaşîlik ve Alevilik, Ardıç Yayınları, Cilt: 1, Temmuz 1998, s. 350-352

[36] Bedri Noyan Dedebaba, Bütün Yönleri ile Bektaşîlik ve Alevilik, Ardıç Yayınları, Cilt: 1, Temmuz 1998, s. 352

Aydın'a dönüşten sonra, uygun bir zaman beklenmiş, 25 Eylül 1960 Pazar günü, kendi eliyle kurbanlarını tığlayarak, Babalar, Dervîşler ve Muhibbân'ın yoğun katılımıyla meydân açılmış, erkân ile Dedebabalık Töreni yapılıp, kendisine biat edilmiştir. Bu merasime Ankara'dan, kendilerinin rehberleri olan Kâzım Arslantüre Baba da gelmiş, çeşitli illerden kalabalık bir topluluk bu törene katılmıştır.-

Şevki Koca konu ile ilgili olarak ayrıca şunları belirtmiştir: "Esasen, Noyan Baba'ya verilen Dedebabalık, önce Mersin'de ikâmet eden, Kandiye Dergâhı Postnişini Mücerred Sadık Halife Baba'ya verilmişti. Cafer Baba, yaşlılığı nedeni ile Dedebabalığı kabul etmemiş, 'Çağırın doktoru' dediği için, İbrahim Turan Baba, Yalım Baba, Faiz Tuncer Baba ve Cafer Bektaş Baba'nın kabulleriyle, posta oturmuş ve Dr. Bedri Noyan'ı, Sertarik Dedebaba olarak Nasb ettiler. Ancak, asıl olarak öncelik, mücerred babadadır. Şu anda Bedri Noyan Baba Hakk'a yürürse tek Mücerred Halife Baba, Arnavutluk'ta ikâmet eden Reşat Bardi Baba'dır. Ancak, Dedebaba, Türkiye Cumhuriyeti tabiyetinde olmalıdır. Reşat Baba'ya, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olması teklif edilecektir. Eğer kabul edilmezse Dedebaba olamaz"[37]

Bedri Noyan Sonrası Dedebabalık

Arnavutluk'ta da sosyalist sisteme geçiş, dini konularda gelen yasaklamalar nedeniyle Bektaşîlik orada da normal kuralları içinde yaşayamadığından Türkiye'deki Bektaşîlerin bir kısmı mücerred Halifebaba olarak Mısır'da ikâmet eden Ahmet Sırrı Baba'yı Dedebaba olarak kabul edip ona bağlanırlar.

Ali Naci Baykal'ın 1960 yılında Hakk'a yürümesi ile beraber, Türkiye'deki Halifebabalar o dönemde genel kültürü, yaşı, kariyeri en uygun kişi olan Bedri Noyan'ı Dedebaba olarak seçerler. Bedri Noyan Dedebaba 6 Kasım 1997 tarihine kadar bu hizmeti devam ettirmiştir. Türkiye'deki tüm Halifebabaların katılımı ile Bedri Noyan Dedebaba Aydın Mezarlığı'nda sırlanır. Uzun yıllardan beri sükûnetle devam eden Dedebabalık meselesinin bundan sonra nasıl olacağı konusu artık gündeme gelmişti.

12 Aralık 1997 tarihinde Ali Doğan, Hasan Asuman, Mustafa Eke, Teoman Güre, Ali Haydar Ercan, Ali Sümer, Halil Tiryaki Halifebabaların katılımı ile yapılan Dedebaba seçiminde Ali Haydar Ercan, oy çokluğu ile Dedebaba olarak seçilmiştir. Dedebabalık seçimi için düzenlenen tutanağın içeriği özetle şöyledir: Bağlı bulunduğumuz Hz. Pir Hacı Bektaş Velî yolunun kuralları gereği 12.12.1997 tarihinde 7303-1 sokak Kat:3 Yamanlar-İzmir'de yapılan "*DEDEBABA SEÇİMİ*" toplantısı hür iradeyle gerçekleşmiş olup aşağıda im-

[37] Şevki Koca, Bektaşîlik ve Bektaşî Dergâhları, Cem Vakfı Yayınları:12, Aralık 2005, s.

zaları bulunan icazetli Halifebabalar bu toplantıya iştirak etmişler ve oylarını hür iradeleriyle kullanmak suretiyle Halifebaba *HAYDAR ERCAN'ı DEDEBABA* olarak seçmişlerdir. Seçilen yeni *DEDEBABA HAYDAR ERCAN DEDEBABA* 6.11.1997 tarihinde Hakk'a yürüyen Dedebaba Doç. Dr. Bedri Noyan'ın yerine *HACI BEKTAŞ VELİ POSTNİŞİNİ* olarak bu göreve 12.12.1997 tarihinden itibaren yürütmeye Halifebabaların onayları ile başlamıştır.[38]

Bu tutanağa seçime katılan yedi halife isimlerinin karşısını imzalamıştır. Fakat Teoman İlhami Güre imzalarken "Dedebaba seçiminin her Halifebabanın kendisi dahil dilediği Halifebabaya oy vermesi usulüne uyularak yapılmış olmasına itiraz ediyorum ve bu itirazi kayıt ile bu tutanağı imzalıyorum", şerhini düşmüştür. Daha sonra bu konu sıklıkla gündeme getirilerek Haydar Ercan Dedebaba'nın meşru olmadığı iddiası ile 1998 yılı Ağustos ayı sonlarında Hacıbektaş ilçesinde Ali Doğan, Mustafa Eke, Teoman Güre, Ali Sümer, Halil Tiryaki Halifebabaların toplanması ile yeniden Dedebabalık seçimi yapılmış ve beş Halifebaba'nın oy birliği tek tur seçim sonucunda İzmirli Mustafa Eke, Dedebaba olarak seçilmiştir.

Bu durum Bektaşî camiasında yeni burukluklarn, sıkıntıların, üzüntülerin oluşmasına neden olmuştur. Bu durumu gidermek adına başta İzmir'den Muharrem Yıldırım Baba, Aslan Turan Baba, Haşim Açıköz Baba, Tahsin Berber Baba, Şevki Koca Derviş gibi pek çok baba ve dervişin girişimi ile birliğin tekrar sağlanması amacıyla pek çok girişimde bulunulduysa da yeterli sonuç alınamamıştır.

Bu durum Mustafa Eke Dedebaba'nın 1 Ağustos 2019 tarihinde Hakk'a yürümesine kadar devam etti. Ama bu süreye kadar, Nurettin Ölmez, Elmas Atar, Nevruz Akpınar Halifebabaların, fakirin önderliğinde, Bahadır Cendere'nin, Vezire Cendere, Başar Cendere, Ümit Tokçiftçi ve eşlerinin katkılarıyla 2008 senesinden başlayan ve her sene artan sayıda katılımcı ile yapılan birliği tekrar sağlama yönünde toplantılar yapıldı. Bu toplantılarda esas konuşulan konu; öncelikle birbirlerini suçlama içerikli konuşmaların sonuç vermediği ve çözümün ise önce hangi Dedebaba Hakk'a yürürse diğer halifelerin hayatta kalan Dedebaba'ya bağlanarak tekliğin sağlanması kararıydı. Her sene Haziran ile Ağustos ayları arasında, yaklaşık olarak tüm halifelerin, pek çok baba ve dervişin katılımı ile yapılan toplantılarda bu karar hatırlatılıyor, yoldaki birliğin beraberliğin tesisi için Mustafa Eke Dedebaba nezaretinde hayır dua ediliyordu. İkinci konu ise Halifebaba sayısının dünyada on ikiyi geçmemesi gerektiğinden yeni Halifebaba icazeti verilmemesiydi. Buna önemli ölçüde her iki taraf da uyum göstermiştir.

---

[38] Tutanak fotokopisi ektedir.

Haydar Ercan Dedebaba'ya da bu durum aktarılmış, heyet halinde kendisine bildirilmiş, kendisi de bunu uygun görmüştü. Mustafa Eke Dedebaba Hakk'a yürüdükten sonra, yapılan tüm çabalara, girişimlere rağmen; daha önce söz veren, toplantılara katılanlar arasından Bektaşî camiasında oldukça kısıtlı bir sayıda olan bir grup ise verilen sözlere uymayıp, Ali Saka'yı Dedebaba olarak seçerek ikiliğin devam etmesine sebep oldu. Bunların ayrıntıları ve sonraki gelişmeler daha sonra ayrı bir çalışma olarak kaleme alınacaktır.

Sonuç:

Yaşanan tüm bu sorunlara rağmen, tüm Bektaşî camiası; Bektaşîliğin İslâmın tasavvufî bir yorumu, Kur'ân-ı Kerîm'in inancımızın anayasası, Hazret-i Muhammed'in en son peygamber, Hazret-i Ali'nin velilerin şâhı ve ilk halkası, Atatürk'ün Cumhuriyetimizin eşsiz kurucusu, siyasi önderi olduğuna, devletimizin bekasının vazgeçilmezliğine, ülkemizin birlik ve bütünlüğüne gönülden inanan bir topluluktur. Yolun yolcudan yüce olduğu inancıyla, sadakat, samimiyetle yapılan ve insanlığa faydası olacak tüm hizmetlerin Cenâb-ı Hakk katında kabul olması en büyük muradımızdır. Lütuf, kerem, ihsân, mağfiret, yüce Allah'tandır.

KAYNAKÇA:

Avni Lala, Arnavutluk'taki Bektaşî İnanç ve Ritüellerinin Sosyolojik Analizi, (Doktora Tezi), Bursa 2015.

Baki Öz, Çağdaşlaşma Açısından Tarikat ve Tekkelerin Kapatılması Olayı, Can Yayınları, İstanbul 2004.

Bedri Noyan Dedebaba, Bütün Yönleri ile Bektaşîlik ve Alevilik, Ardıç Yayınları, Cilt: 1, Temmuz 1998.

H. Dursun Gümüşoğlu, Bektaşi Sırrı, Ahmet Rıfkı, Post Yayınları Dağıtım, İstanbul, 2017.

Hülya Küçük, Kurtuluş Savaşı 'nda Bektaşîler, Kitap Yayınevi, İstanbul 2003.

İlir Hamza, Hacı Bektaş Veli Dergâhı'nın Son Postnişini Salih Niyazi Dedebaba (Yüksek Lisans Tezi), Bursa 2015.

Murat Küçük, *Dedebabalık Kurumu*, Cem Dergisi, Şubat 1997.

Milliyet Gazetesi, 05.10.1952. babacım bu da mı kaynak? Makale ya da haber ismi olsa iyi olur!

Salih Çift, Ahmet Rıfat Efendi Gerçek Bektaşîlik Mir'âtü'l-Mekâsid Fî Def'i'l-Mefâsid, Ahmet Rıfkı, İz Yayıncılık, 2. Baskı, İstanbul, 2011.

Şevki Koca, Bektaşîlik ve Bektaşî Dergâhları, Cem Vakfı Yayınları:12, Aralık 2005.

Ekler:

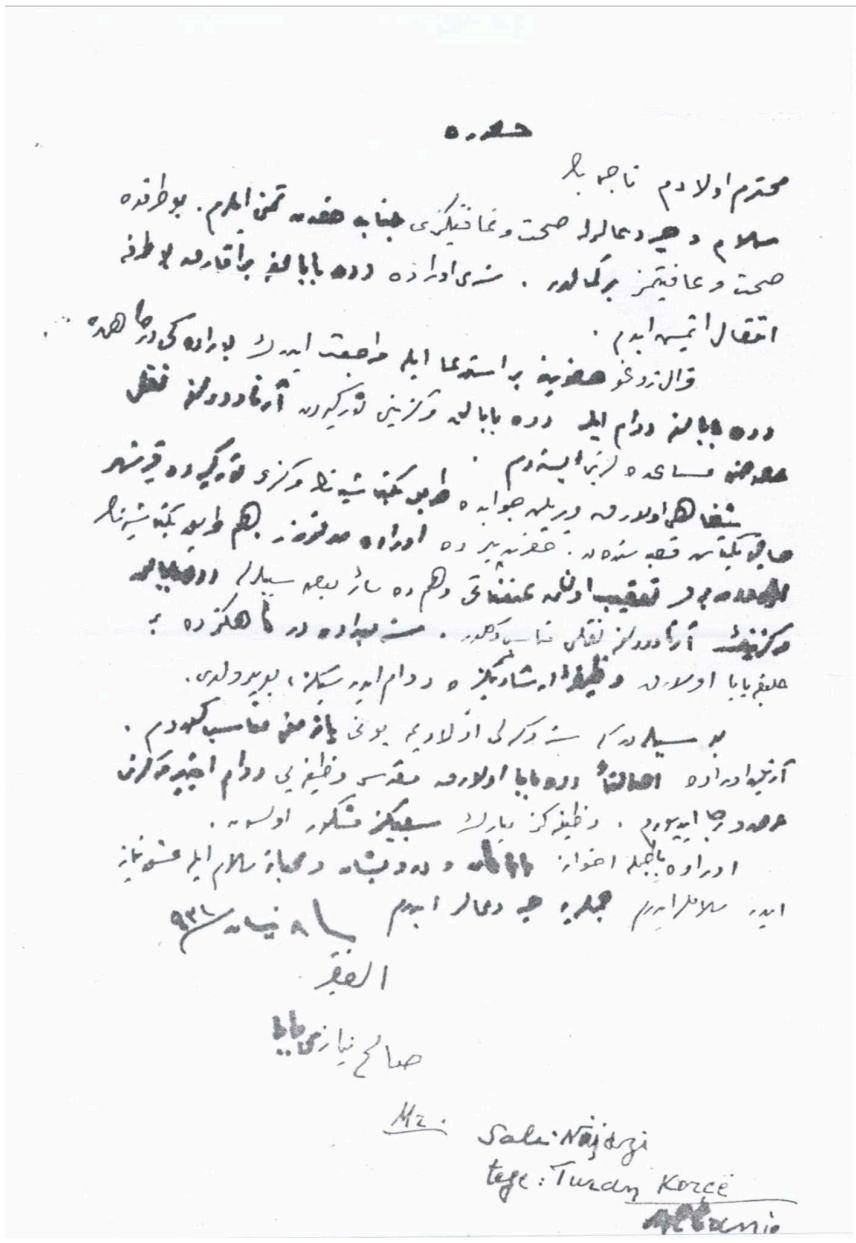

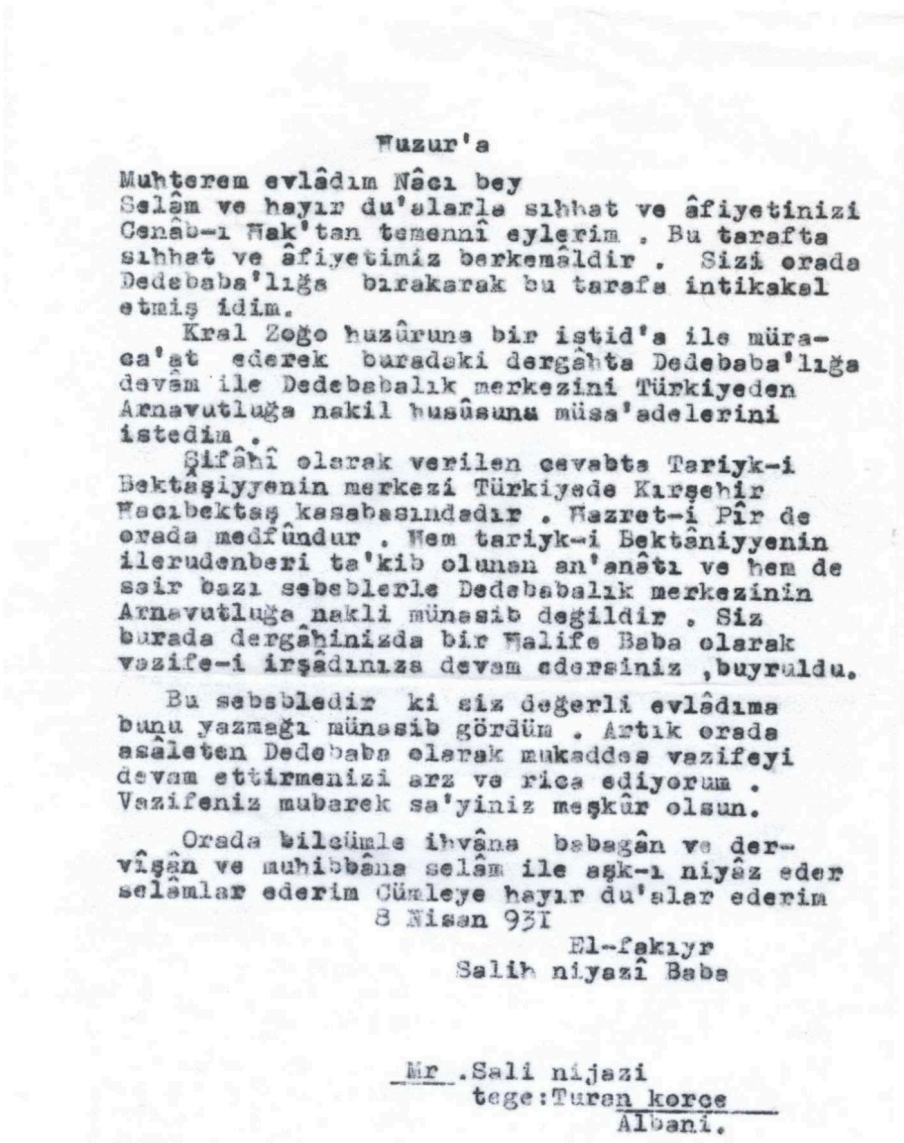

Huzur'a

Muhterem evlâdım Nâcı bey
Selâm ve hayır du'alarla sıhhat ve âfiyetinizi Cenâb-ı Hak'tan temennî eylerim . Bu tarafta sıhhat ve âfiyetimiz berkemâldir . Sizi orada Dedebaba'lığa bırakarak bu tarafa intikaal etmiş idim.

Kral Zoğo huzûruna bir istid'a ile müracca'at ederek buradaki dergâhta Dedebaba'lığa devâm ile Dedebabalık merkezini Türkiyeden Arnavutluğa nakil husûsuna müsa'adelerini istedim .

Şifâhî olarak verilen cevabta Tariyk-i Bektaşiyyenin merkezi Türkiyede Kırşehir Hacıbektaş kasabasındadır . Hazret-i Pîr de orada medfûndur . Hem tariyk-i Bektâniyyenin ilerudenberi ta'kib olunan an'anâtı ve hem de sair bazı sebeblerle Dedebabalık merkezinin Arnavutluğa nakli münasib değildir . Siz burada dergâhinizda bir Halife Baba olarak vazife-i irşâdınıza devam edersiniz ,buyruldu.

Bu sebebledir ki siz değerli evlâdıma bunu yazmağı münasib gördüm . Artık orada asâleten Dedebaba olarak mukaddes vazifeyi devam ettirmenizi arz ve rica ediyorum . Vazifeniz mubarek sa'yiniz meşkûr olsun.

Orada bilcümle ihvâna babagân ve dervîşân ve muhibbâna selâm ile aşk-ı niyâz eder selâmlar ederim Cümleye hayır du'alar ederim
8 Nisan 931

El-fakıyr
Salih niyazî Baba

Mr .Sali nijazi
tege:Turan korce
Albani.

1. Salih Niyazi Dedebaba'nın, Ali Naci Baykal Dedebaba'ya kendi elyazısı ile yazdığı Osmanlıca mektup fotokopisi ve çevirisi.

2. Bedri Noyan Dedebaba tarafından, Reşat Bardi Halifebaba'ya yazdırtılan mektup ve zarfın fotokopisi.

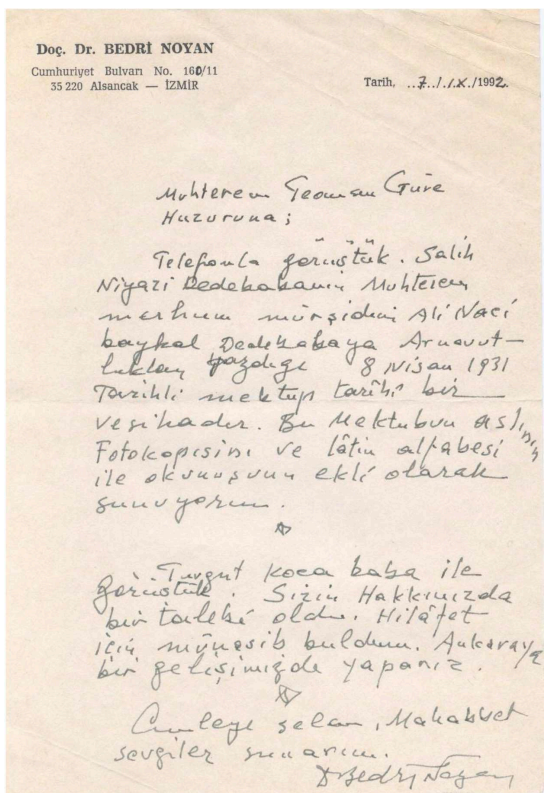

2.a. Bedri Noyan Dedebaba tarafından, Reşat Bardi Halifebaba'ya yazdırtılan mektup

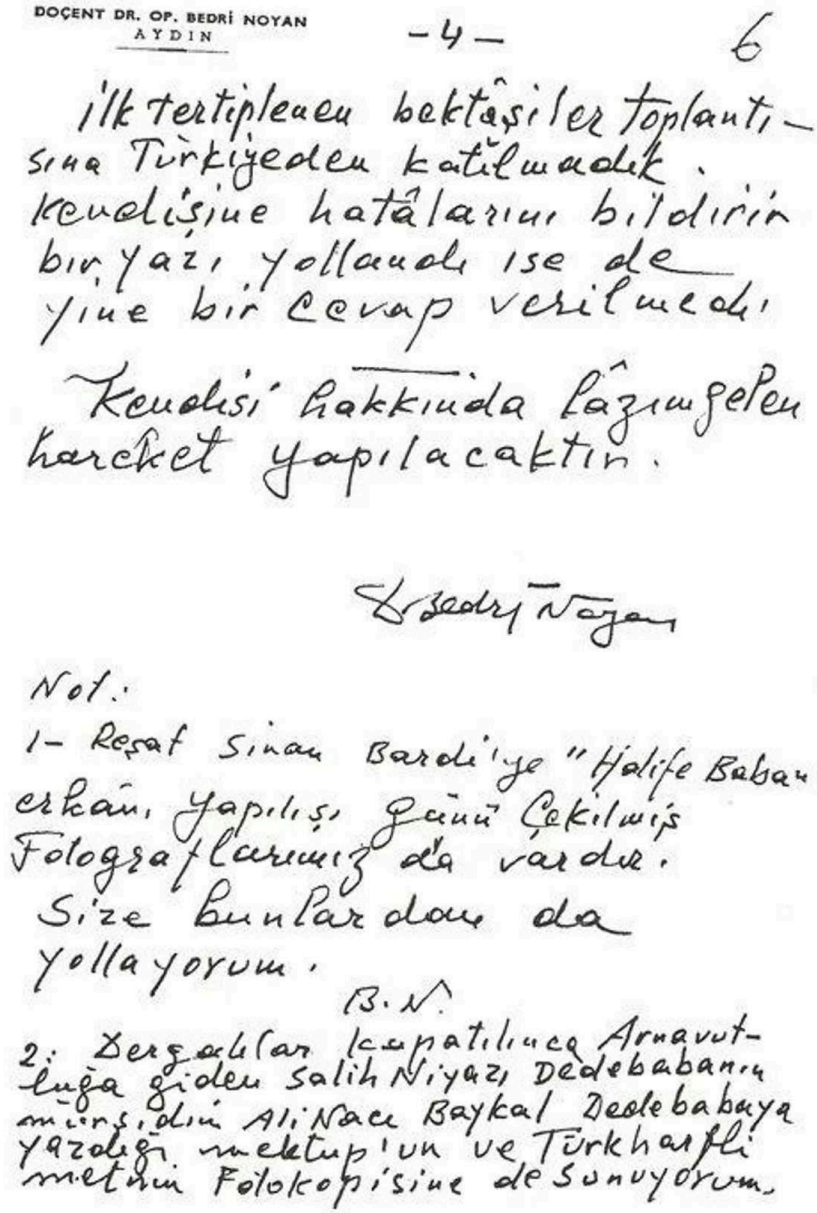

DOÇENT DR. OP. BEDRİ NOYAN
AYDIN

-4- 6

İlk tertiplenen bektâşiler toplantısına Türkiyeden katılmadık. Kendişine hatâlarını bildirir bir yazı yollandı ise de yine bir cevap verilmedi.

Kendisi hakkında lâzımgelen hareket yapılacaktır.

Dr Bedri Noyan

Not:

1- Reşat Sinan Bardi'ye "Halife Baba" erkânı yapılışı günü çekilmiş Fotoğraflarımız da vardır. Size bunlardan da yollayorum.

B.N.

2: Dergahlar kapatılınca Arnavutluğa giden Salih Niyazı Dedebabanın mürşidim Ali Naci Baykal Dedebabaya yazdığı mektup'un ve Türkharfli metnin Fotokopisine de sunuyorum.

2.b. Bedri Noyan Dedebaba tarafından, Reşat Bardi Halifebaba'ya yazdırtılan mektup

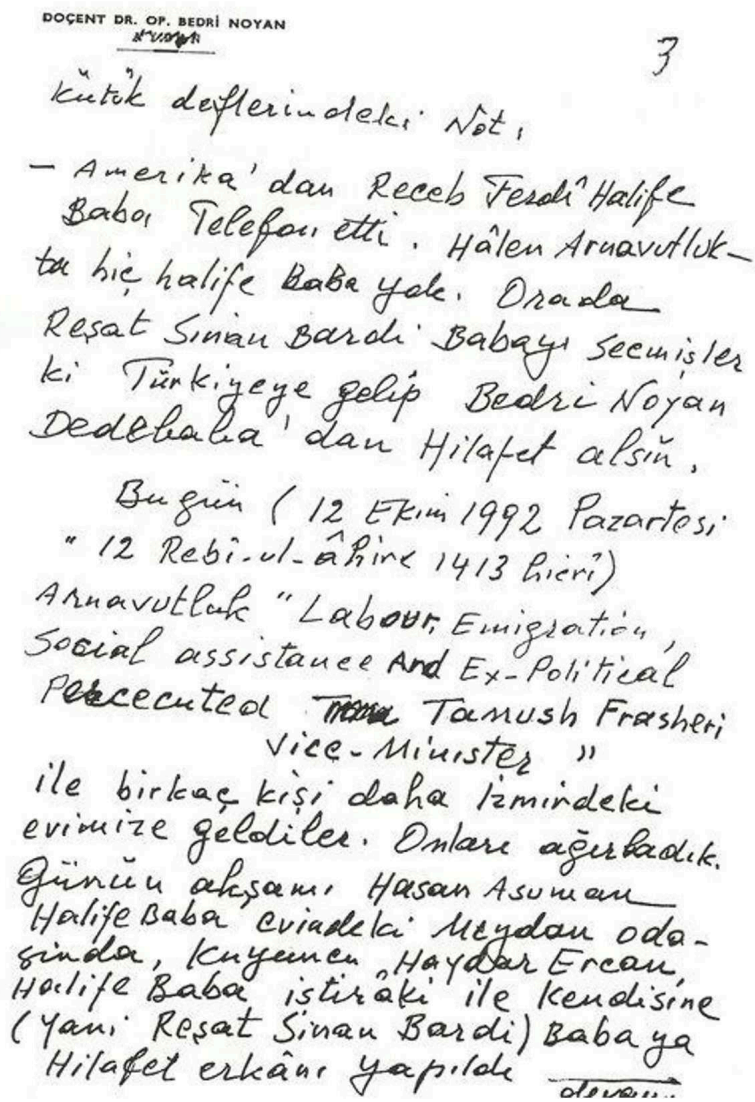

DOÇENT DR. OP. BEDRİ NOYAN

3

Küçük defterimdeki Not;

— Amerika'dan Receb Feyzi Halife Baba Telefon etti. Hâlen Arnavutlukta hiç halife Baba yok. Orada Reşat Sinan Bardi Babayı seçmişler ki Türkiyeye gelip Bedri Noyan Dedebaba'dan Hilafet alsın,

Bugün (12 Ekim 1992 Pazartesi " 12 Rebi-ul-âhir 1413 hicri) Arnavutluk "Labour, Emigration, Social assistance And Ex-Political Persecuted Tamush Frasheri Vice-Ministeri" ile birkaç kişi daha İzmirdeki evimize geldiler. Onları ağırladık. Günün akşamı Hasan Asuman Halife Baba evindeki Meydan odasında, kahvemden Haydar Ercan Halife Baba istirâki ile kendisine (yani Reşat Sinan Bardi) Baba ya Hilafet erkânı yapıldı devamı...

2.c. Bedri Noyan Dedebaba tarafından, Reşat Bardi Halifebaba'ya yazdırılan mektup

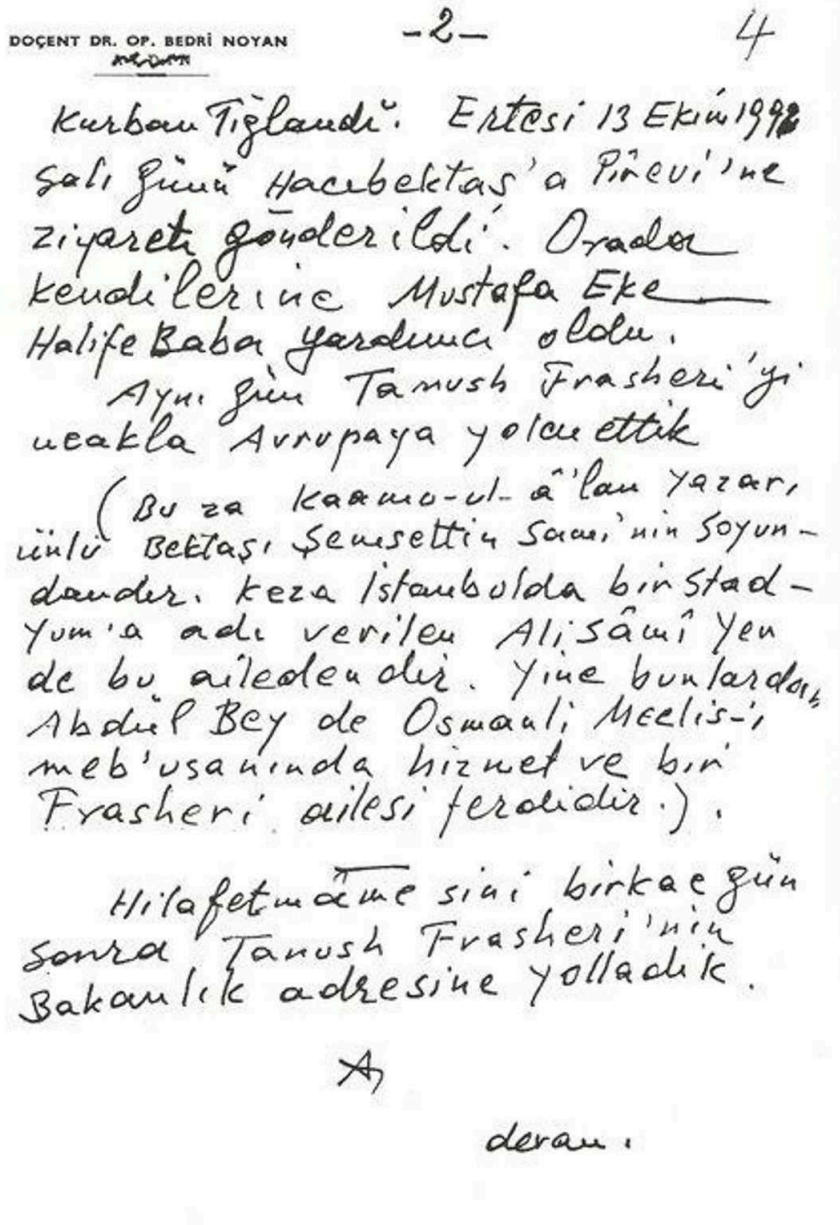

DOÇENT DR. OP. BEDRİ NOYAN

-2-

4

Kurban Tığlandı. Ertesi 13 Ekim 1992 salı günü Hacıbektaş'a Pîrevi'ne ziyareti gönderildi. Orada kendilerine Mustafa Eke Halife Baba yardımcı oldu.

Aynı gün Tanush Frasheri'yi ucakla Avrupaya yolcu ettik

(Bu za Kaamu-ul-â'lan yazarı ünlü Bektaşı Şemsettin Sami'nin soyundandır. Keza İstanbulda bir Stadyum'a adı verilen Ali Sâmî Yen de bu ailedendir. Yine bunlardan Abdül Bey de Osmanlı Meclis-i meb'usanında hizmet ve bir Frasheri ailesi ferdidir.).

Hilafetmâme sini birkaç gün sonra Tanush Frasheri'nin Bakanlık adresine yolladık.

A

devam.

2.ç. Bedri Noyan Dedebaba tarafından, Reşat Bardi Halifebaba'ya yazdırtılan mektup 2

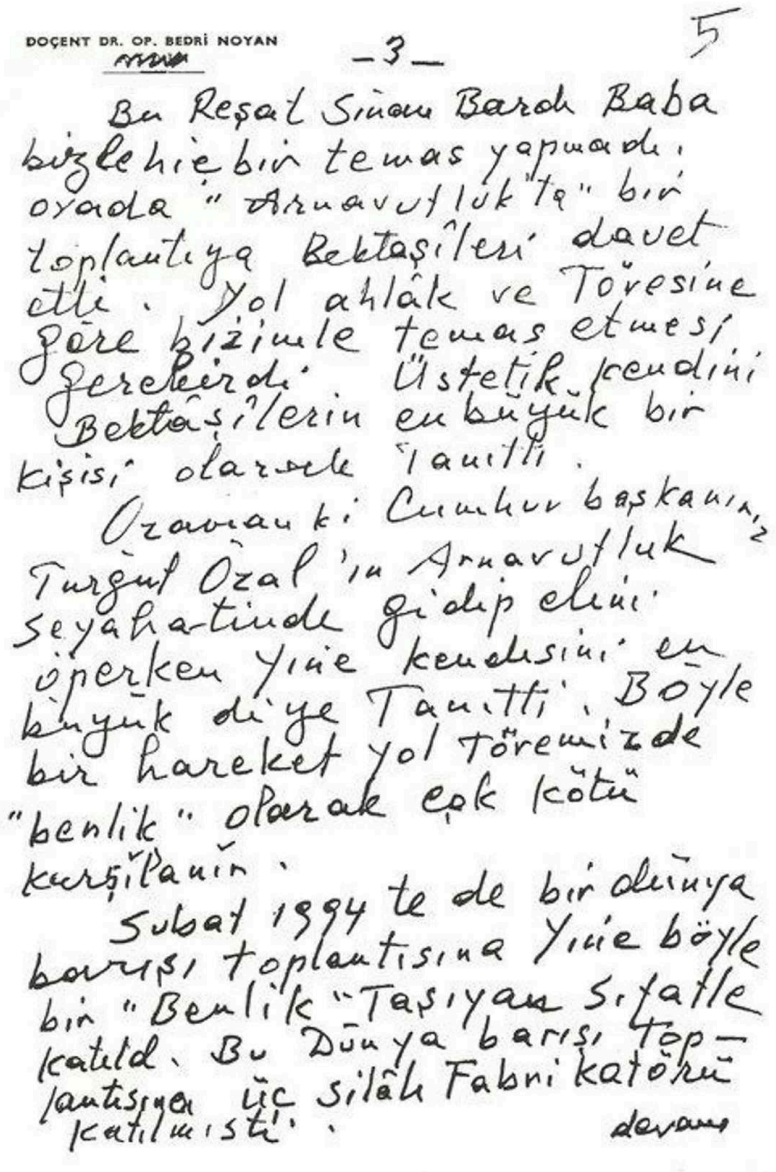

DOÇENT DR. OP. BEDRİ NOYAN

-3-

5

Bu Reşat Sinan Bardı Baba
bizlerle hiç bir temas yapmadı.
oradaki "Arnavutluk"ta" bir
toplantıya Bektaşîleri davet
etti. Yol ahlâk ve Töresine
göre bizimle temas etmesi
gerekirdi. Üstelik kendisini
Bektaşîlerin en büyük bir
kişisi olarak tanıttı.

Ozamanki Cumhur başkanımız
Turgut Özal'ın Arnavutluk
seyahatinde gidip elini
öperken yine kendisini en
büyük diye Tanıttı. Böyle
bir hareket yol Töremizde
"benlik" olarak çok kötü
karşılanır.

Şubat 1994 te de bir dünya
barışı toplantısına yine böyle
bir "Benlik" Taşıyan Sıfatle
katıld. Bu Dünya barışı Top-
lantısına üç silâh Fabrikatörü
katılmıştı.

devamı

2.d. Bedri Noyan Dedebaba tarafından, Reşat Bardi Halifebaba'ya yazdırtılan mektup

■

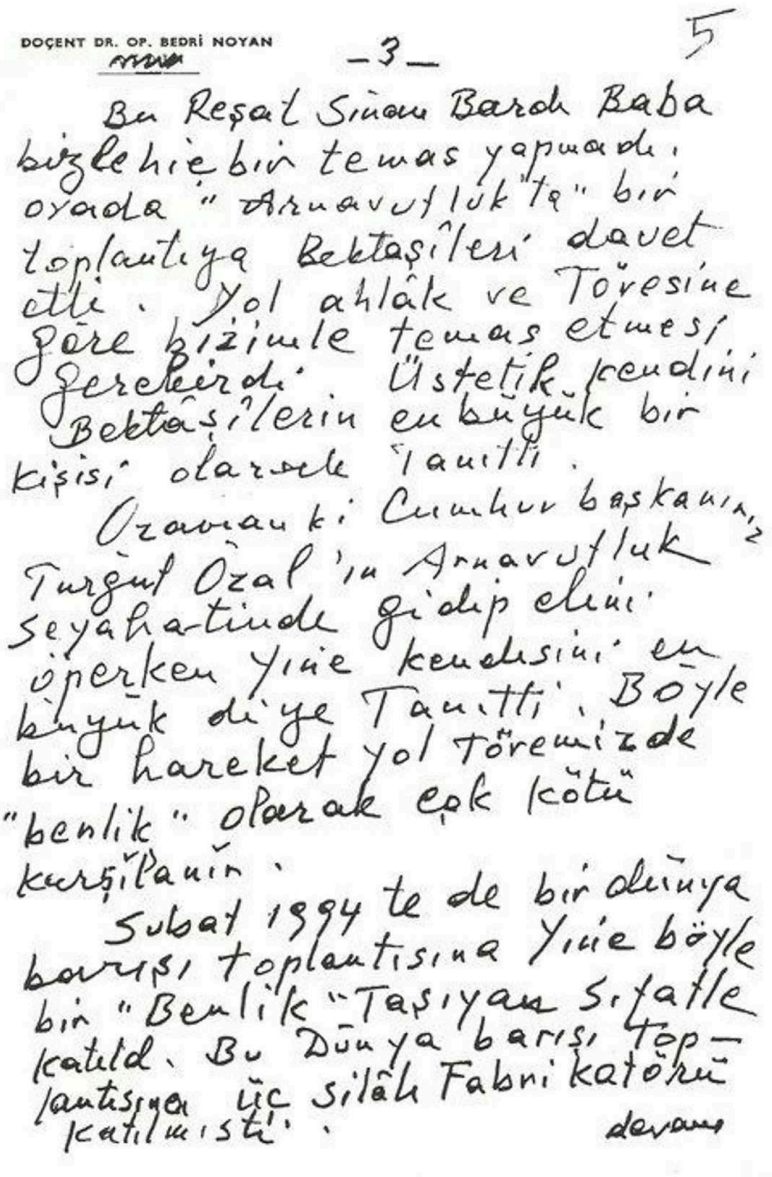

DOÇENT DR. OP. BEDRİ NOYAN

-3-

5

Bu Reşat Sinan Bardı Baba bizlerle hiç bir temas yapmadı. oysada "Arnavutluk'ta" bir toplantıya Bektaşîleri davet etti. Yol ahlâk ve Töresine göre bizimle temas etmesi gerekirdi. Üstelik kendini Bektaşîlerin en büyük bir kişisi olarak tanıttı.

Ozamanki Cumhur başkanımız Turgut Özal'ın Arnavutluk seyahatinde gidip elini öperken yine kendisini en büyük diye Tanıttı. Böyle bir hareket yol töremizde "benlik" olarak çok kötü karşılanır.

Subat 1994 te de bir dünya barışı toplantısına yine böyle bir "Benlik" Taşıyan sıfatle katıld. Bu Dünya barışı toplantısına üç silâh Fabrikatörü katılmıştı.

devamı

2.d. Bedri Noyan Dedebaba tarafından, Reşat Bardi Halifebaba'ya yazdırtılan mektup

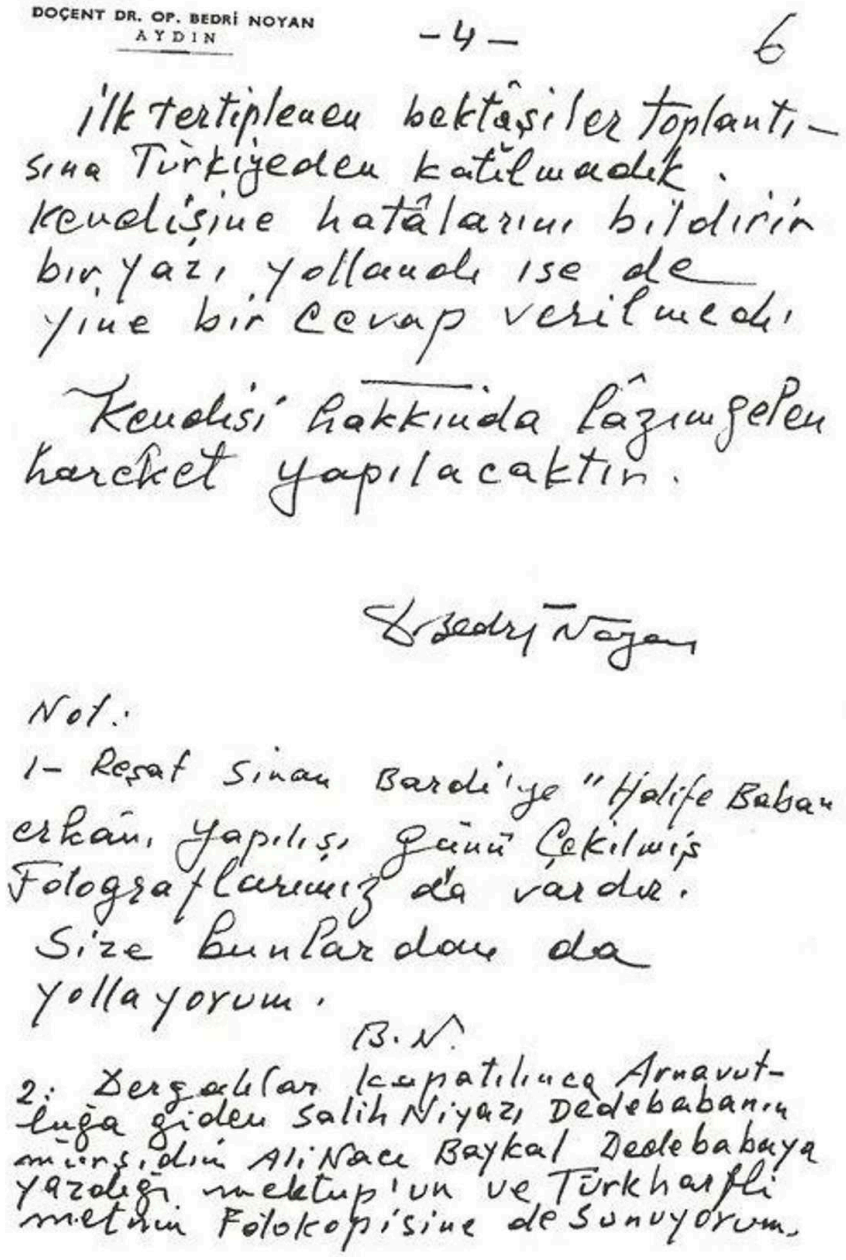

DOÇENT DR. OP. BEDRİ NOYAN
AYDIN

-4-

6

İlk tertiplenen bektâşiler toplantısına Türkiyeden katılmadık. Kendişine hatâlarını bildirir bir yazı yollandı ise de yine bir cevap verilmedi.

Kendisi hakkında lâzımgelen hareket yapılacaktır.

Dr Bedri Noyan

Not:

1- Reşat Sinan Bardi'ye "Halife Baba" erkânı yapılışı günü çekilmiş Fotoğraflarımız da vardır. Size bunlardan da yollayorum.

B.N.

2: Dergahlar kapatılınca Arnavutluğa giden Salih Niyazı Dedebabanın mürşidim Ali Nacı Baykal Dedebabaya yazdığı mektup'un ve Türkharfli metnin Fotokopisine de sunuyorum.

3.Reşat Bardi babanın halifelik aldığı sırada çekilmiş, çekim tarihi üzerinde mevcut olan fotoğrafı.

4.Haydar Ercan'ın Dedebaba Seçiliş Belgesi

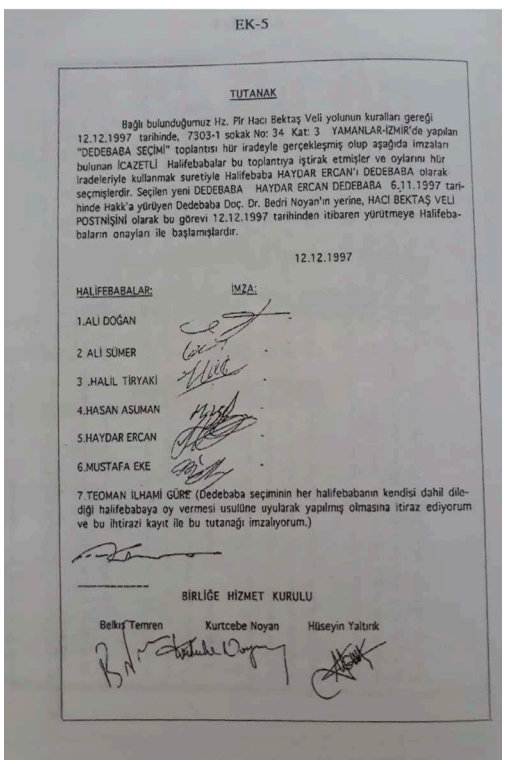

EK-5

TUTANAK

Bağlı bulunduğumuz Hz. Pir Hacı Bektaş Veli yolunun kuralları gereği 12.12.1997 tarihinde, 7303-1 sokak No: 34 Kat: 3 YAMANLAR-İZMİR'de yapılan "DEDEBABA SEÇİMİ" toplantısı hür iradeyle gerçekleşmiş olup aşağıda imzaları bulunan İCAZETLİ Halifebabalar bu toplantıya iştirak etmişler ve oylarını hür iradeleriyle kullanmak suretiyle Halifebaba HAYDAR ERCAN'ı DEDEBABA olarak seçmişlerdir. Seçilen yeni DEDEBABA HAYDAR ERCAN DEDEBABA 6.11.1997 tarihinde Hakk'a yürüyen Dedebaba Doç. Dr. Bedri Noyan'ın yerine, HACI BEKTAŞ VELİ POSTNİŞİNİ olarak bu görevi 12.12.1997 tarihinden itibaren yürütmeye Halifebabaların onayları ile başlamışlardır.

12.12.1997

HALİFEBABALAR:	İMZA:
1.ALİ DOĞAN	
2 ALİ SÜMER	
3 .HALİL TİRYAKİ	
4.HASAN ASUMAN	
5.HAYDAR ERCAN	
6.MUSTAFA EKE	

7 TEOMAN İLHAMİ GÜRE (Dedebaba seçiminin her halifebabanın kendisi dahil dilediği halifebabaya oy vermesi usulüne uyularak yapılmış olmasına itiraz ediyorum ve bu ihtirazi kayıt ile bu tutanağı imzalıyorum.)

BİRLİĞE HİZMET KURULU

Belkıs Temren Kurtcebe Noyan Hüseyin Yaltırık

5.a.Teoman Güre Halifebaba'ya yadırılan uyarı mektubu

GAZİLER BEKTAŞİ DERGAHI

12 Temmuz 1993

Davetiyenizin bu şekilde yayılmış olmasının kasıtsız bir hata olduğunu düşünmekteyiz. Bu durumun sizler tarafından Bedri Noyan Dedebabamıza ve tarafımıza yazılı bir açıklama ile bildirilmesi sonucu hata Bektaşiliğin sonsuz hoşgörüsü ile örtülebilecektir.

Bu mektubu size yazarken başta Bedri Noyan Dedebabamız ve Eryek Dergahı Postnişini Turgut Hoca Halifebabamız olmak üzere altı (6) Halifebabamız 8 dervişimiz ve davetiyeyi gören Ankara, İstanbul ve Hacı Bektaş İlçesindeki tüm ihvanın hislerine tercüman olduk.

Tüm Dünya Bektaşileri adına Kutb-ül Aktab Doç. Dr. Bedri Noyan Dedebaba Erenlerimizin himmetleri üzerinizde ola.

Hazreti Pir Hünkar Hacı Bektaş Veli Efendimiz ve Balım Sultan efendilerimiz destegirleriniz olsun.

Cümleden Cümleye

Hû Dost

İlhami Teoman Güre
Halifebaba

Gaziler Derganı Postnişini / Ankara

Bu mektup Doç. Dr. Bedri Noyan Dedebaba Erenlerimizin talimatı ve Eryek Dergahı Postnişini Turgut Hoca Halifebaba Erenlerimizin teşviki ile kaleme alınmış ve onların tasdikinden sonra size gönderilmek üzere vazifelendirildiğim için tarafımdan düzenlenmiştir.

2

Tahran Caddesi 18/8, Kavaklıdere 06170 ANKARA TÜRKİYE, Tel: 90-4-4671532

GAZİLER BEKTAŞİ DERGAHI

12 Temmuz 1993

Reşadetlu, Halife Sinan Vardi Babaerenlere,

19 Temmuz 1993 tarihinde Arnavutluk'ta düzenlemekte olduğunuz Bektaşi toplantısına ilişkin davetiyenizi aldık. Davet ettiğiniz için teşekkür etmek isteriz. Davetiyenizi aldığımız günün öncesine kadar bizler, sizleri bu toplantınızda yanlız bırakmamak için, herbirimiz, programlarımızda gerekli düzenlemeleri yapma aşamasındaydık. Arnavutluk'taki kardeşlerimizle beraber olmak bizleri çok sevindirecekti.

Ancak, aldığımız davetiye bizleri çok şaşırttı. Böyle bir davetiyeye neden icabet edemiyeceğimizi fahmin edebilirsiniz. Baskılı rejim nedeni ile Bektaşi faaliyetleri Arnavutlukta bir süre kesintiye uğramış bazı kayıplar vermiş olabilir ancak Türkiye'de Bektaşi düzeni tüm öğretisi örf ve ananeleriyle her zaman canlı tutulmuş ve konuyla ilgili gerekli çalışmalar sistemli ve kesintisiz olarak sürdürülmüştür.

Bektaşiliğe ilişkin bir konferans düzenleme girişiminiz son derece olumlu ve bizleri memnun edici iken, göndermiş olduğunuz davetiyeden anlaşıldığına göre, Bektaşiliğin ana şartlardan birinde hata yapılmakta ve organizasyon Bektaşi anayasasına ters düşmektedir.

Bildiğiniz üzere Bektaşi düzeninde bu şekildeki bir davet , tüm dünyada Bektaşiliğin tartışmasız başkanı, Kutb-ül Aktab Doç. Dr. Bedri Noyan Dedebabamızın himayesi altında yapılmalıydı. Ancak o zaman tüm dünyadaki Bektaşilere yönelik bir toplantı hüviyeti kazanması mümkün olabilirdi.

Davetiyenizde kullanmış olduğunuz ingilizce tercümede " Dünya Bektaşi Merkezi" terimini kullanmanız asla mümkün değildir. Mührde tercüme ettirebildiğimiz kadar " Arnavutlukta Bektaşiliğin Dedebaba Makamı " yazılması da aynı derecede mümkün değildir.

Bildiğiniz üzere Bektaşilik yüzyıllardan bu yana sisteme ve düzene sadakati nedeniyle günümüze kadar gelebilmiştir. Siz de bu sadakati içeren yemininiz 13 Ekim 1992 tarihinde Bedri Noyan Dedebabamız'dan Türkiye'de hilafet aldığınızda vermiştiniz. B.Noyan Dedebabamız tarafından Bektaşi düzenine uygun olarak Arnavutluk'ta Tiran Dergahı Postnişinliğine getirildiğiniz keyfiyeti Türkiye Cumhuriyeti Kültür Bakanlığınca yayımlanmakta olan "Bektaşiliğin Eğitsel ve Kültürel Boyutu" adlı eserde de tespit ve ilan edilmiştir.

Gayet iyi bilindiği üzere Dünya Bektaşiliğinin Merkezi Hacı Bektaş Veli Dergahı Postnişinliği makamıdır. Bu makam da Doç. Dr. Bedri Noyan Dedebabamız tarafından temsil edilmektedir. Bu makama gelecek kişiyi Bektaşi Halife Babaları, usulüne uygun bir şekilde özel yöntemleri ve seçim marifetiyle tespit etmektedirler. Bu ruhani makama devletin herhangi bir seçim yetkisi hiçbir zaman mevcut olmamıştır.

Sonuç olarak, Dünya Bektaşiliğinin merkezi adının Hacı Bektaş Veli Postnişinliği makamı haricinde herhangi bir tanımlama için kullanılması Bektaşi geleneğine kesinlikle aykırıdır.

Bu toplantınız Bedri Noyan Dedebabamız himayesinde yapılıyorsa o zaman da, davetiyenizde Dedebabamızın mührü yada adı bulunmalıydı.

Bildiğiniz gibi Bektaşiliğin ortak kullanım dili Türkçe'dir. Davetiyenizde ise Türkçe'ye yer verilmemiştir. Davetiye esasta Türkçe olup Arnavutça ve İngilizce tercümeleri bulunmalıydı.

Eğer organizasyonunuzun adı "Arnavutluk Bektaşi Merkezi " olarak geçse ve davetiyenizde Türkçe metin bulunsaydı, bizler , sizleri gönül dolusu destek vermek ve Bektaşilikteki gelişmeler konusunda sizleri aydınlatabilmek üzere kalabalık bir gurup olarak gelmeyi düşünüyorduk.

1

Tahran Caddesi 18/8, Kavaklıdere 06170 ANKARA TÜRKİYE, Tel: 90-4-4671532

5.b.Teoman Güre Halifebaba'ya yadırılan uyarı mektubu